

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

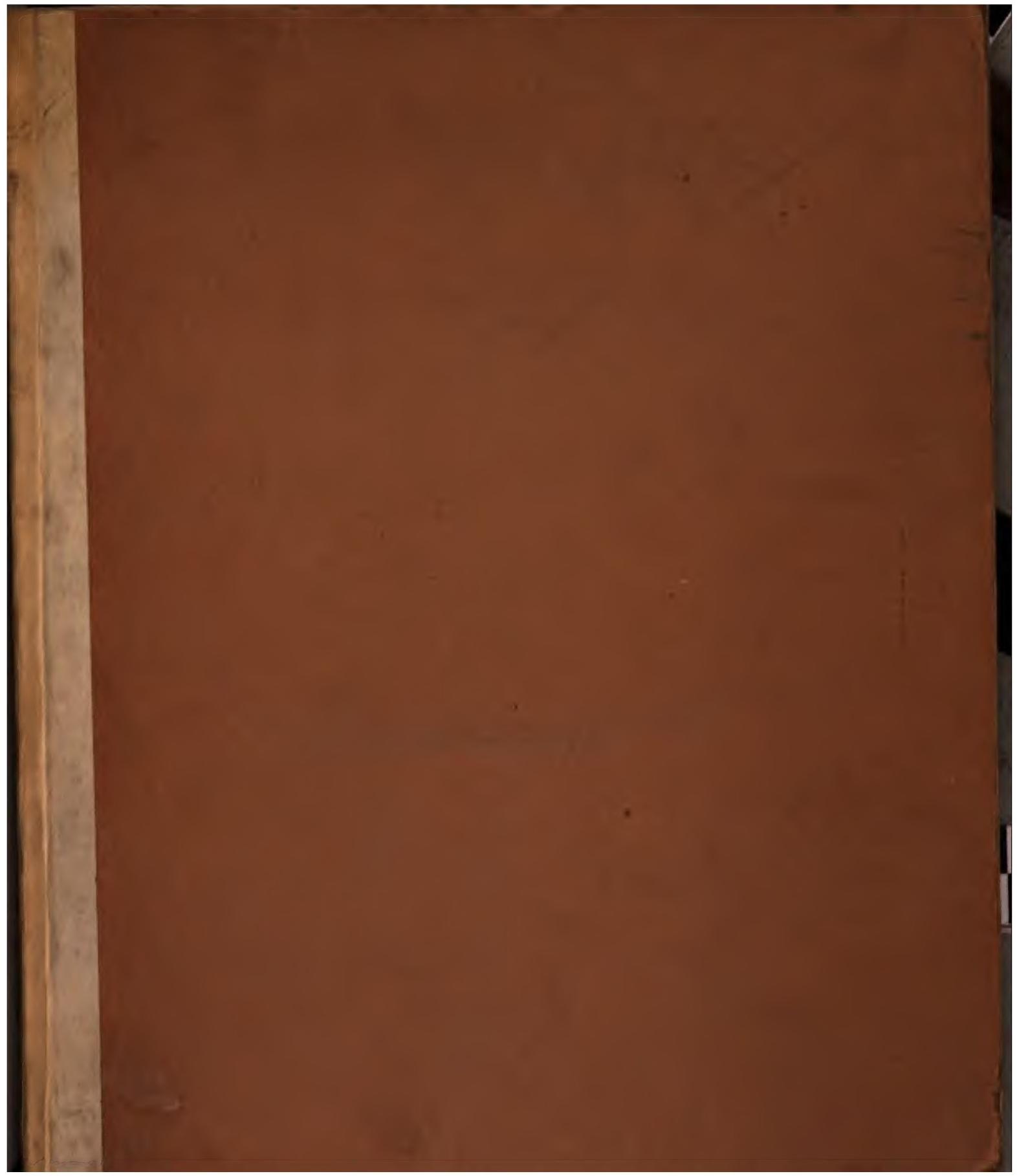
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

6000150660

CENSI

CC. XLVII

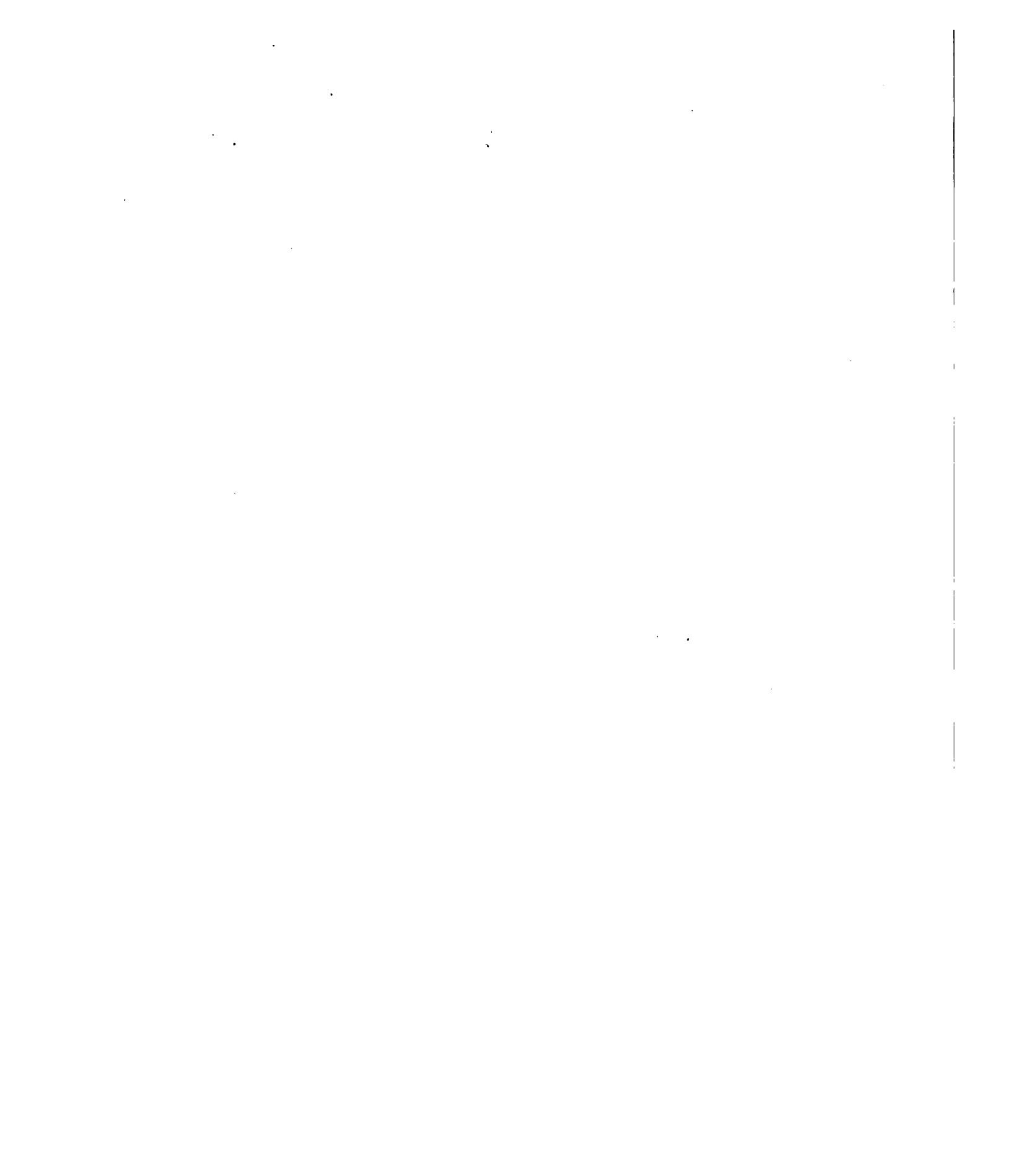
CCC. XLVIII

BRORUM XV. FRAGMENTA

SOCIOS.

INDEX LECTIONUM
IN
ACADEMIA TURICENSIS

INDE

A DIE I. MENSIS NOVEMBRIS M. DCCC. XLVII

USQUE

AD DIEM XX. MENSIS MARTII M. DCCC. XLVIII

HABENDARUM.

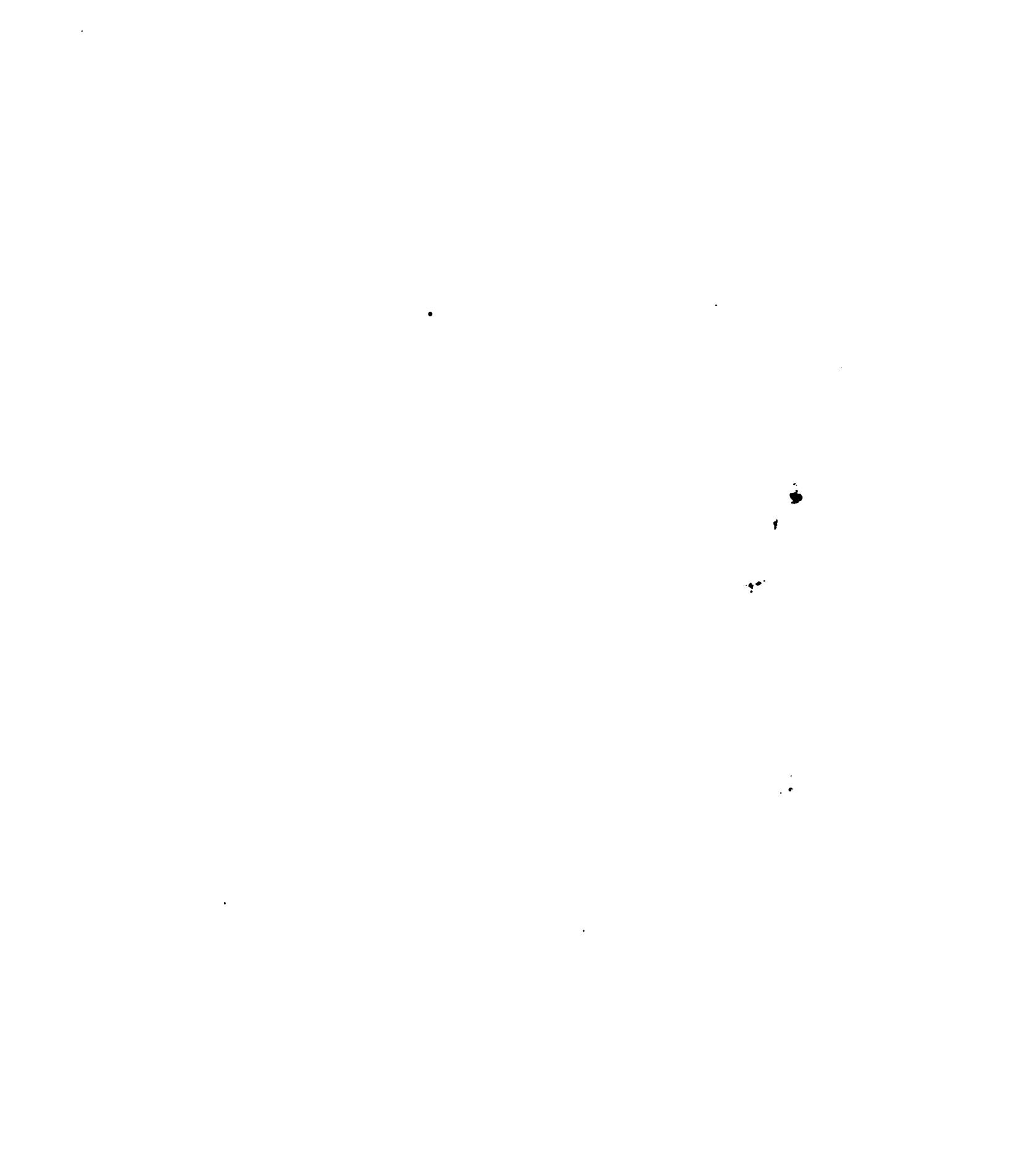
PRAEMISSA SUNT

**THEODORI MOPSVESTENI DE INCARNATIONE FILII DEI LIBRORUM XV. FRAGMENTA
EDENTE O. F. FRITZSCHIO.**

TURICI.

APUD ORELLIUM, FUESSLINUM ET SOCIOS.

M. DCCC. XLVII.

Theologia ecclesiae Graecae prioribus rei Christianae seculis in universum tripartita fuit. Atque ea quidem, quae Alexandriæ germinavit altasque radices egit, si non tempore quo orta est, vi tamen quam in ecclesiam habuit, primum locum sibi vindicat. Diversam utique viam theologi Antiocheni persecuti sunt, qui quamquam primo orthodoxiae vinculo cum Alexandrinis continebantur, post vero 5 diversitatein qua ab Alexandrinis disjuncti essent in diem magis perspexerunt iisque funestum illud bellum indixerunt, quo ecclesia graeca diu multumque conquassabatur. Sed dum pugnae etiamtum vigerent, extiterunt, qui medium quandam viam ingressi, iis quae utraque pars peccare videretur correctionem adhiberent. Quamvis autem horum theologia in multis antiquitatis commendationem haberet et ecclesiae saluberrima esset, fluctuavit tamen neque unquam ad certam quandam et stabilem formulam revocata est. Haec varia theologiae graecae genera utut inter se diversa, fere tamen neutiquam ab orthodoxa doctrina, quae ecclesiastica auctoritate sancta erat, abhorrebat. Etenim cum illa doctrina ad pauca decreta, quae summam fidei Christianae continerent, revocata 10 esset, theologis magna libertas data erat. At vero quo majori constantia theologi via sua progressi sunt, eo magis quam inter se distarent intellectum atque haereticis debellatis disceptatum ultra theologia orthodoxa esset, Alexandrina an Antiochena; nam ea quam ultimo loco posui, his turbis minus se inamiscuit et modo hanc modo alteram partem plus minus secuta est. Priorum Alexandrinorum 20 ingenium luxurians multa procuderat quae pietatem Christianam laederent, tum vero doctrina Alexandrina ecclesiastico desiderio ita satisfecit ut facilis esset conjectura eam victricem evasuram esse. Sed multis demum annis post Antiochenis haereticorum nota inuri potuit, in quo dolendum, quod, cum Alexandrinorum multi et egregii libri supersint, ex quibus eorum ingenium ac theogiam per- 25 noscas, Antiochenorum paucissimi per adversariorum rabiem aetatem tulerunt. Origines theologiae Antiochenae, quae ex ipsa Antiochenorum indole nata est, altius quidem repetendae sunt, sed cum schola Antiochena, cuius auctores ac duces Dorotheus et Lucianus, presbyteri extitere, ulterius eam prosecuta sit

atque ad summum, quo pervenit fastigium evexerit, nobis in eo imprimis elaborandum, ut tenebras, quibus hujus scholae res teguntur, discutiamus. In his rebus nuper demum viri nonnulli docti operam laudabilem posuerunt, ego vero ipse ante hos undecim annos commentationem de Theodori Mopsvesteni vita et 5 scriptis Halae publicavi. Nam cum intellexissem hujus scholae res ita demum accuratius dilucidari posse, ut quales singuli ejus doctores fuerint, disquiramus, primus Theodorus Antiochenus, qui post episcopatum Mopsvestiae nactus est, mihi se obtulit, in cuius res inquirerem. Is autem tanto ardore tantaque constantia theologiam persecutus est, tanta fuit ejus, dum viveret auctoritas, tantum mortui 10 odium, ut vel inde Antiochenorum eum facile principem fuisse colligas. Neque vero novando mirifice sibi placuit, immo quamvis non infecundum esset ejus ingenium, ita tamen theologiae Antiochenae rationes secutus et tuitus est, ut ejus gravissimus auctor et dux exstiterit.

Talem igitur ac tantum virum cum penitus utut esset multum nostra 15 intersit, aegerrime profecto ferimus, quod edax tempus perpaucum eorum quae scripsit reliqua nobis fecit. Quamquam non ita male nobiscum actum est, ut vulgo putant. Ut enim sileam quod conjectura perquam probabili nititur, nos aliquando, cum ecclesiarum orientalium, maxime Nestorianorum monumenta historica nobis patuerint, integrum fere Theodorum recuperaturos esse, vel in graecis 20 et latinis scriptoribus haud contempnenda ejus fragmenta leguntur, ad quae his ipsis annis permulta accesserunt, quae hucusque in libris manuscriptis latuerunt. Quid igitur? Priusquam de Theodoro latius et uberior dicamus, tempus esse existimo, ut Theodore, quae mire disjecta et dissipata hic illic leguntur, sedulo 25 in unum collecta et digesta nobis ob oculos proponamus. Quare cum his ipsis diebus librum ederem, quo Theodori in N. T. commentariorum quae reperiri potuerunt collegi atque emendatius exhibui, lubenter hac scribendi opportunitate mihi oblata usus sum, ut ejusdem Theodori fragmentorum dogmaticorum messem facerem Vobisque, Commitltones humanissimi, exhiberem.

Dubitari vix potest, quin omnium librorum quos Th. de rebus dogmaticis scripsit 30 amplissimus et gravissimus ille fuerit, cui ut videtur inscriptum erat: Ιηρὶ εὐαγγελισθεως τοῦ νιοῦ τοῦ θεοῦ λόγοι εἰ. Scripsit hunc librum, quo Apollinaristas et

---

31. Facund. pro def. trium capitul. 9, 3. «—libros de incarnatione, aut ut proprie hoc exprimam minus quidem latino, sed necessario verbo, sicut a Graecis dicitur de inhumanatione filii dei—.» Ariani voce σαρχάσεως quam v. ἐνανθρωπήσεως uti malebant, sed Latini dicebant incarnationem.

Eunomianos impugnavit, juvenis, cum esset presbyter Antiochenus. Gennadius de viris ill. c. 12. «Th. Antiochenae ecclesiae presbyter, vir scientia cautus et lingua disertus, scripsit adversum Appollinaristas et Eunomianos de incarnatione Domini libros quindecim, ad quindecim millia versuum continentes. In quibus ratione purissima et testimoniis scripturarum ostendit, Dominum 5 Jesum sicut plenitudinem deitatis, ita plenitudinem humanitatis habuisse. Docet et hominem duabus tantum substantiis constare, id est, anima et corpore; sensumque et spiritum non alteram substantiam, sed officia esse animae ingenita, quibus spirat, quibus rationalis est, quibus sensibile facit corpus. Quartum decimum autem hujus operis librum proprie de increata et sola 10 incorporea dominaque omnium sanctae trinitatis natura, et de creaturarum ratione disserens, pro sensu cum auctoritate sanctorum scripturarum explicavit. Quinto decimo vero volumine totum operis sui corpus, citatis etiam patrum traditionibus, confirmavit et communivit. Ego de libri indole nonnulla disputavi in comment. p. 93 ss. En vero ipsa fragmenta, quae habemus. 15

Ex libro primo. Sicut igitur per hujusmodi confessionem non deitatis Nathanael habens scientiam ostenditur, (Iudei et Samaritae talia sperantes plurimum, quantum Dei Verbi a scientia longe erant?) sic et Martha per confessionem illam non deitatis habens tunc scientiam probatur, manifeste autem nec beatus Petrus: adhuc etenim ipsis sufficiebat tunc revelationem illam suscipientibus prascipuum 20 aliquid et maius de ipso praeter ceterorum hominum phantasiam accipere. Post resurrectionem autem spiritu perducti ad scientiam, tunc revelationis perfectam scientiam suscipiebant, ut scirent, quia praecipuum ipsi praeter ceteros homines non aliquo puro honore ex Deo pervenit, sicut in ceteris hominibus, sed per unitatem ad Deum Verbum, per quam omnis honoris ei particeps est post in 25 coelos ascensum.

Ex libro secundo. Homo Jesus. Quid est enim homo, quod memor es

---

3. Ms. Corbej.: *disertissimus*. — 4. Cf. fragmentum ex Th. I. de Apollinarie et ejus haeresi Fac. 10, 1. — 10. Ms. Corb.: *quarto decimo* — libro. — 16. Act. Cone. Constant. II. coll. IV. 25. (Mansi Concil. nova et ampl. coll. T. IX.): Ejusdem Th. ex libro primo de incarnatione, Interpretationem facientis de confessione Petri, in qua dicit: Tu es Christus filius Dei vivi. et Vigili papae Constitutum (Mansi I. l.) capit. 26. — 17. Joh. 1, 50. — 18. Joh. 11, 27. — 21. V. et om. Const. V. — 21. Vett. II. et edd.: *ceteros*. — 22. Vett. II. et edd.: *producti*. V. spiritu om. c. Paris. — 22. Vett. II. et edd., Const. V.: *tunc et*. — 26. Fragmentum, quod sequitur in Act. C. C. II. IV. 26. (»Ejusdem de interpretatione evangeli, libro primo«) Vig. C. 27., ad hunc l. pertinuisse verisimillimum. Attuli in fragmentis ad Mathaeum p. 1. — 27. Hoc fragmentum ex Theodori oratione Antiochiae habita sumptum esse dicitur, quae multos effundisset v. Act. C. C. II. V.

eius? Apostolus autem de Iesu dictum fuisse hoc dixit: Eum enim, qui paulo minus ab angelis minoratus est, videmus, inquit, Jesum. Quid ergo?

Homo Jesus similiter omnibus hominibus, nullam habens differentiam ad homines ejusdem generis praeter ea quae gratia ei dedit: gratia autem data naturam non immutat: sed post mortis destructionem donavit ei Deus nomen supra omne nomen.

Qui donavit, Deus est, cui donavit, homo Jesus Christus, primitiae resurgentium.

10 Est enim primogenitus ex mortuis. Ascendit ergo, et ad dexteram Patris sedet, et est super omnia. O gratia, quae super omnia data est Iesu. O gratia, quae superavit omnium naturam. Qui est ejusdem mihi naturae, super coelum demonstratus est, in dextera Patris sedet, et dico ad eum: non una natura mea et tua? et tu quidem in coelo, ego autem in terra, et tu quidem in dextera Patris, 15 ego autem in passionibus, et tu quidem supra omnem principatum et potestatem, ego autem in coeno. Sed audiam ad ea, quod bene complacuit in me Patri. Numquid dicit figuratum ei qui se fixit: quare sic me fecisti? Nihil habeo ad hoc quod dicam: sed mei fratres, qui ejusdem mihi matris filii sunt, dicunt 20 mihi: ne disjungas hominem et Deum, sed unum eundemque dic hominem. Dico connaturalem mihi, dico Deum. Si dixerim connaturalem Deo, dico: quomodo homo et Deus unum? Numquid una natura 25 hominis et Dei, domini et servi, factoris et facturae? Homo homini consub-

Homo Jesus similiter omnibus hominibus, nihil differens connaturalibus hominibus, quam quod ipsi gratiam dedit, gratia autem data naturam non immutat: sed post mortis destructionem donavit ei Deus nomen supra omne nomen.

Sed mei fratres, qui ejusdem mihi matris filii, dicunt mihi: Non separa hominem et Deum, sed unum eundemque dic hominem. Dico connaturalem mihi, dico Deum. Si dicam connaturalem Deo, dico, quomodo homo et Deus unum est? Numquid una natura hominis et Dei, domini et servi, factoris et facturae? Homo homini consubstantialis est, Deus

---

p. 241 et que in comment. dixi p. 14. Verum ejusdem fragmenti duo panni in Act. C. C. II. IV. 49 50 alla versione leguntur illic ex l. secundo de incarnatione de prompti esse dicuntur. Utrum verum sit difficile est dicere. Nonnullorum verborum ratio apprime orationi convenit. Quid vero, si accusatores illi impotentes ex libro de incarnatione, quem bene nossent v. p. 240, verba illa desumerent et pauca sive rumore sive suo arbitrio adderent quae orationi responderent? — 1. Ps. 8, 4. — 1. V. autem om. cod. Paris. — 2. Hebr. 2, 8. — 3. C. Par.: homo est Jesus Christus. — 3. Act. C. C. II. IV. 49. »Th. ex libro secundo de incarnatione» Vig. Const. 50. — 6. Vig. C.: mutat. — 8. Philipp. 2, 9. — 8. V. ei addit Vig. C. — 10. Col. 1, 18. — 15. V. in terra — ego autem addidi ex c. Par. — 17. Rom 9, 20. — 18. Act. C. C. II. IV. 50. »Ejusd. ex eod. l.» Vig. Const. 51. — 18. Vett. II., V. Const.: matris sunt. — 21. Vett. II., Vig. C.: dicens conat. — 23. Vett. II. et eod.: unus.

stantialis, Deus autem Deo consubstantialis. Quomodo ergo Deus et homo unum per unitatem esse possunt? salvans, et qui salvatur? qui ante secula, et qui ex Maria apparuit? Sed vehementer doleo, quia mei fratres haec mihi dicunt, ut loquar in ecclesia, quae non est possibile dicere bene sapientes.

autem Deo consubstantialis est. Quomodo igitur homo et Deus unum per unitatem esse potest, qui salvificat et salvificatur, qui ante secula est, et qui ex Maria apparuit?

5

Ex libro tertio. Quomodo igitur tu, cui super omnes maxime decet demen-
tium regimen, illum qui ex virgine natus est Deum esse et ex Deo consubstan-
tialem Patri existimari dicis, nisi forte sancto spiritui imputare illius creationem 10
non jubes? Ἀλλ' ὅγε θεός καὶ ἐκ θεοῦ δμούσιος τῷ πατρὶ τῷ μὲν ἐκ τῆς παρ-
θένου γεννηθέντε, ἀπενμάσσε, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀγίου πνεύματος κατὰ τὰς θείας
διαπλασθέντε γραφάς καὶ τὴν γε σύστασιν ἐκ τῆς γυναικείας διέσαμεν φυσιστρός
ἐνην ὡς εἶδος. Ἐπειδὴ ἄμα τῷ διαπλασθήντοι καὶ τὸ εἶναι ταῦς θεοῦ εἰλήφει,
οὐ μὴν τὸν δεὸν γεγενηθεῖς ἥμερον ἐκ τῆς παρθένου, εἰ μὴ ἄρα ταῦτα 15
ἥγητον ἥμερον τὸ τε γεννηθέντε καὶ τὸ ἐν τῷ γεννηθέντε, τὸτε ταῦτα καὶ τὸν ἐν τῷ
ταῦτῃ θεὸν λόγον. Οὐ μὴν οὐδὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἀποφαντεῖν πάντα τὸν τὴν
τῆς παρθένου γεννηθέντα δεὸν εἶναι ἐκ θεοῦ δμούσιον τῷ πατρὶ. Εἰ γάρ οὐκ
ανθρώπος ἔστιν ὡς φύσις ἀναληφθεῖς ὁ γεννηθεῖς ἐκ τῆς παρθένου, θεός δὲ σαρκωθεὶς,
πῶς ὁ γεννηθεῖς θεός ἐκ θεοῦ καὶ δμούσιος λέγοιτο ἀν τῷ πατρὶ, τῆς σαρκὸς 20
οὐ δυναμένης ταύτην προστεθεῖς τὴν φωνὴν· ἔστι μὲν γὰρ ἀνόητον τὸ τὸν θεόν
ἐκ τῆς παρθένου γεγενηθεῖς λέγειν, τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἔτερόν ἔστεν, η ἐκ σπέρματος
αὐτὸν λέγειν Δαβὶδ, ἐκ τῆς σύστασις τῆς παρθένου τετεγμένον καὶ ἐν αὐτῇ διαπλα-
σθασμένον, ἐπει τὸ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ καὶ ἐκ τῆς σύστασις τῆς παρθένου συ-

2. Haec pauca v. exhibet etiam Pelagius II. pap. ep. ad Eliam Aquilej. (Mansi I. L): Quomodo
— qui vivificat et qui vivificatur, qui salv. et qui salv. —. 2. Vig. C.: unus. — 3. Vett. I.: unus.
— 4. Vett. II.: et qui salvificatur. Const. V.: qui salvificatur, qui salvificat et qui —. Omittit deinde v.
est. — 8. Quae jam afferro fragmenta utpote e l. III. et IV. de incarnatione desumpta, ea licet
e l. III. et IV. contra Apolinarium deprompta esse dicantur vere ad illos libros pertinuisse satis
probabiliter docuisse mihi videor in comment. p. 91 s. — 8. Hoc fragmentum graece ex parte
ut attuli legitur apud Leontium (Mansi Script. vet. nova coll. VI. p. 310. «ἐκ τοῦ γ λόγου τῆς
αντῆς πραγματείας [κατὰ Ἀπολιναρίου] et in Justinian. Imper. epist. (Mansi Concil. coll.
IX. p. 605. «—ἐν τῷ τρίτῳ λ. κατὰ Ἀχ.—.», latine habetur in Act. C. C. II. IV. 1. («Th.
M. ex tertio l. contra Impium Apolinarium», Vigilli Const. 1 et ex parte in Pelagi pap. II.
ep. ad Eliam Aquilej. (Mansi I. c. p. 441.) — 8. Vig. C.: quem super. — 9. Ita recte vett. II
Vulgo: mentium, Vig. C.: animarum. — 9. Vig. C.: illum eumdem. — 10. Vig. C.: imputari. —
11. Sic Vig. C. et Pel. ep. Vulgo: nos. — 13. Leont.: ἀναπλασθέντε. — 14. Just.: θεοῦ ναός.
20. V. Εἰ γὰρ οὐκ — — λέγοιτο ἀν τ. πατρὶ om. Leont.

στὰν ἐν τῇ μητρώᾳ γαστρὶ καὶ τῇ τοῦ ἀγίου πνεύματος διαπλασθὲν δυνάμει γεγένησαι φαμὲν ἐκ τῆς παρθένου. Ut autem aliquis ex hoc concedat dicere ipsis, quod Deus ex Deo et consubstantialis Patri natus est ex virginе, eo quod est in templo nato, sed non per se natus est Deus Verbum, incarnatus vero, 5 sicut dicit iste sapiens. Si igitur cum carne eum natum esse dicunt, quod autem natum est, Deus ex Deo et consubstantialis Patri est, necesse est hoc et carnem dicere. Quod si non idcirco caro est, quoniam nec Deus ex Deo nec consubstantialis Patri, sed ex semine David et consubstantialis ei, cuius semen est, et non id quod natum est ex virginе, Deus est ex Deo et consubstantialis Patri, 10 nisi forte pars nati, prout ipse in inferioribus partem Christi nominat deitatem.

Ἄλλ' οὐχ ἡ θεῖα φύσις ἐκ παρθένου γεγένηται, γεγένηται δὲ ἐκ τῆς παρθένου ὁ ἐκ τῆς οὐσίας τῆς παρθένου συστάσις: οὐχ ὁ θεὸς λόγος ἐκ τῆς Μαρίας γεγένηται, γεγένηται δὲ ἐκ Μαρίας ὁ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ· οὐχ ὁ θεὸς λόγος ἐκ γυναικὸς γεγένηται, γεγένηται δὲ ἐκ γυναικὸς ὁ τῇ τοῦ ἀγίου πνεύματος δυνάμει 15 διαπλασθεὶς ἐν αὐτῇ· οὐκ ἐκ μήτρας τέτεκται ὁ διμοούσιος τῷ πατρὶ, ἀμήτωρ γάρ οὐτος κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνὴν, ἀλλ' ὁ ἐν ὑστέροις καιροῖς ἐν τῇ μητρώᾳ γαστρὶ τῇ τοῦ ἀγίου πνεύματος δυνάμει διαπλασθεὶς, ἄτε καὶ ἀπάτωρ διὰ τοῦτο λεγόμενος.

Mox autem in ipso plasmato Deus verbum factus est: nec enim in caelum 20 ascendentī solum inerat, sed etiam ex mortuis resurgentī, utpote et resuscitans eum secundum suam promissionē. Nec resurgentī ex mortuis solum inerat, sed etiam crucifixō et baptizato et evangelicā post baptismā conversationē peragenti, nec non etiam ante baptismā legalem adimplenti constitutionē, et praesentato secundum legēm et circumcisō et partu pannis obvoluto. Erat autem 25 forte in ipso et nascente, et cum in materno utero esset a prima statim plasmationē: dispensationi enim quae circa eum erat ordinem imponebat, utpote et particulatim ipsum ad perfectionē perducens.

Et per tempus quidem ad baptismā ducens, post illud autem ad mortem: deinde secundum suam pronunciationē resuscitans, ducens in caelum, collo-

6. Pel. ep.: et ex Deo. — 6. Pel. ep.: et hoc. — 7. Vett. II. et edd., Pel. ep.: id caro. — 7. Par. et vett. edd., ep. Pel.: nec ex. — 8 V. et ante non deest in antiquis cdd. et edd., ep. Pel. — 9. C. Bellov., vett. edd., Pel. ep.: D. et ex. Par.: Deus ex. Vig. C.: D. est et ex. — 11. Haec exhibet graece Just. ep. I. c. (πάλιν ἐν τῷ προλεχθέντι. λ. —) — 16. Hebr. 7, 3. — 19. Quae jam sequuntur septem fragmenta leguntur in Act. C. C. II. IV. 2—7. 9 et Vig. C. 2—7. 9. «et post alia.» — 20. V. ex mort. om. vett. II. et edd. — 21. V. ex m. om. Vig. C. — 22. Vig. C.: conversationē. — 23. Vig. C.: de baptismo. — 24. Vig. C.: foetui. — 25. V. materno om. V. C. — 26. V. utpote om. V. C. — 28. «Et post alia.» — 28. Vig. C. om. quidem.

cans eum ad dexteram Dei per suam conjunctionem, ex qua sedet et adoratur ab omnibus et omnes judicabit. Iсторum autem omnium finem apud se habebat Deus Verbum cum in eo erat et omnia per ordinem complebat, quem ordinem ipse arbitrabatur bene habere praefinitione quidem et voluntate, quam antea statuit pro his quae eventura erant, et bona voluntate quam circa eum habebat, ab initio similiter 5 inerat ei: per ordinem autem sibi placitum ad perfectionem ducebat ipsum.

Suam autem cooperationem ad proposita opera praestabat ei qui assumptus est: ubi hoc facit, in loco sensus fuisse deitatem illi qui assumptus est, nec enim *eis*, quibuscumque suam donavit cooperationem, sensus locum ejus obtinebat. Si autem et modo praeципuum quandam cooperationem donavit 10 illi qui assumptus est, non hoc faciebat locum sensus deitatem obtinere. Sed si deitas pro sensu fiebat illi qui assumptus est secundum vestra verba, quomodo timorem in passione suscipiebat? quid vehementioribus orationibus ad imminentem necessitatem indigebat, quas cum magna quidem et clamosa voce, cum plurimis autem lacrymis secundum beatum Paulum referebat Deo? quomodo 15 timore tanto detinebatur, ut ex immensa trepidatione fontes sudoris dimitteret, evangelista aperte dicente, quod globis sanguinis similis sudor descendebat? quid autem et angelii adventu et visitatione egrebat, animam reficientis in experimento malorum, confortantis ejus alacritatem, excitantis eum ad imminentem passionis necessitatem, tolerare fortiter mala suadentis, urgentis ad patientiam et toleranciam malorum, ostendentis praesentium malorum fructum ex passione, mutationem in gloriam bonam circa eum post passionem futuram? Qui enim secundum evangelistae vocem confortabat eum, angelus scilicet, verbis istis fortem eum faciebat, et infirmitati naturae superiorem fieri cohortabatur, et corroborando cogitationes ejus fortem eum faciebat. 25

Vade post me, satana, scandalum mihi es, quod non sapis ea quae Dei sunt, sed ea quae hominum. Non est confusio mihi mors, non fugiam ipsam ut indecentem, ad humanam gloriam respiciens: sustinebo autem meliore animo expe-

2. Par.: adjudicabit. — 4. Par.: praefinitionem qu. et voluntatem. Vig. C.: per finitionem qu. et voluntatem. — 5. Par.: quae ei ventura. — 6. V. sibi om. V. C. — 7. «Ex eodem libro.» — 8. V. est ante ubi om. Vig. C. — 14. Vig. C.: clamorosa. — 15. Vig. C.: etiam lacr. — 16. V. quomodo — dimitteret om. Vig. C. — 18. Vig. C. om. et ante angel. — 19. Vig. C.: exercitantis. — 21. Vig. C.: tolerationem. — 22. C. Par. et edd. vett.: mutationem futuram gloriam bonam circa e. p. p. — 24. Vett. II. et edd.: infirmitate. — 24. C. Par., Vig. C.: hortabatur. — 26. «Et post alia, in eodem libro idem Th. ex persona Christi quasi respondentis ad Petrum dicentem Christo de passione crucis, Propitius tibi domine, non erit tibi istud (Math. 16, 22), ita intulit. — 28. Vett. II.: satanas. — 28. C. Par.: indecenter.

rimentum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus et ipse fuero, et per me omnes: ne mihi animum laedas, neque turbes tamquam confusione dignum fugere admonens mortis experimentum.

Quod enim dictum est: Ducebatur a spiritu, aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutem propositorum confortabatur, ab eo ad haec quae oportebat ducebatur, ab eo, quod decebat, docebatur, ab eo cogitationibus corroborabatur, ut ad tantum certamen sufficeret, sicut et beatus dicit Paulus: quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei, duci spiritu dicens illos, qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius constituantur, ab eo competentium doctrinam accipiunt. Cum dixisset autem evangelista, quod Spiritu Sancto plenus regressus est a Jordane, aperte demonstravit, quod hujus causa Spiritus Sancti habitationem in baptimate suscepit, ut inde propositam caperet virtutem. Unde et ad certamen illud, quod pro nobis erat ad diabolum effecturus, Spiritu ducebatur.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi: si pro sensu domino Christo, qui est secundum carnem deitas facta esset, sicut dicunt, quid sancti Spiritus cooperatione ad haec Christus indigebat? Nec enim unigeniti deitas Spiritu indigebat ad justificationem, Spiritu indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat ut doceretur ea quae decent peragere, Spiritu indigebat ut immaculatus appareret. Si enim pro sensu quidem deitas, sufficiebat autem ad omnia ejus virtus, necesse erat inde omnia fieri, ut superflua esset Sancti Spiritus habitatio. Sed nunc unctum esse dicit ipsum Spiritu, et habitasse in eo Spiritum, et ad omnia adjuvisse proposita, et doctrinam inde ipsum accepisse et virtutem, et inde impetrasse justificationem, et inde immaculatum factum esse.

Iustum igitur virum in quo statuit omnium facere judicium, ad fidem futurorum cum resuscitasset eum ex mortuis et judicem omnium demonstrasset secundum beati Pauli vocem, merito unitate ad se ipsum dignatus est et per conjunctionem ad se factam talium participem fecit, ut et adorationis communionem

---

1. Vett. II. et edd.: futurae. — 4. «Et post alia.» — 4. Matth. 4, 1. — 7. Vig. C.: ut intentum. — 8. Rom. 8, 14. — 11. Vett. II., Vig. C.: ab. — 11. Luc. 4, 1. — 12. Vett. II., Vig. C.: sancti spiritus. — 12. C. Bellov. et edd. vet.: ad proposita, c. Par.: ad propositam. — 15. «Et post alia.» — 23. Vett. II. et edd.: adjutasse. — 26. «Eiusdem Th. ex tertio libro contra Iamplium Apollinarium.» — 28. Act. 17, 31. — 28. Vig. C.: meriti. — 29. Vett. II. et edd.: participem eum. — 29. C. Par.: adorationem communionem.

huberet, omnibus quidem divinae naturae debitam adorationem redditibus, comprehendentibus autem adoratione et illum quem inseparabiliter scit sibi conjunctum; ex quo manifestum est, quod ad majora eum perduxit.

Ἐγὼ μὲν ὅν δράτε δύναμαι μὲν ποιεῖν οὐδὲν κατὰ τὴν οἰκεταν φύσιν ἄτε ἀνθρώπος ὡν, ἐργάζομαι δὲ, ἐπειδὴ ἐν ἑμοὶ μένων ὁ πατήρ ἄπαντα ποιεῖ. Ἐπειδὴ 5 γάρ ἐγώ τε φησὶν ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑμοῖ, θεὸς δὲ λόγος ἐν ἑμοὶ δ τοῦ θεοῦ μονογενῆς, δῆλον ὅτι καὶ πατήρ σὺν αὐτῷ ἐν ἑμοῖ τε μένων καὶ ἔργα ποιῶν. Καὶ θαυμαστὸν γε οὐδὲν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ τοῦτο νομίζειν, σαφῶς αὐτοῦ περὶ τῶν λοιπῶν λέγοντος ἀνθρώπων, ὁ ὄγαπῶν με τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμενα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ 10 ποιήσομεν· εἰ γὰρ παρ' ἐκάστῳ τῶν τοιούτων ὁ τε πατήρ καὶ ὁ νιὸς τὴν μονὴν ποιοῦνται, τι θαυμαστὸν εἰ ἐν τῷ κατὰ σάρκα δεσπότῃ Χριστῷ ἀμφοτε κατὰ ταῦτὸν νομίζοιντο μένειν, τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν κοινωνίας προσιεμένης ὡς εἰκός καὶ τὴν τῆς μονῆς κοινωνίαν;

Ita et animam, utpote humanam et immortalem constitutam et sensus parti- 15 cipem prius accipiens et per resurrectionem in immutabilitatem constituens, sic et nobis eorumdem istorum per resurrectionem praebuit communionem. Ideo ante resurrectionem ex mortuis increpat quidem Petrum ut suis eum vocibus scandalizantem, et in magna trepidatione per tempus passionis constitutus apparitione angeli indiget, confortantis eum ad patientiam et tolerantiam imminentium 20 malorum: post resurrectionem autem ex mortuis et in caelos ascensum impassibilis factus et immutabilis omnino et ad dexteram sedens Dei judex est universi orbis terrarum, utpote in eo divina natura faciente judicium.

Sic igitur et hic, sapientissime omnium, habere nos docet Christi sensum, ut Sanctum Spiritum habentes, illum qui sensus Christo aliquam virtutem adimplebat, 25 prudentiam ei praestans ad omnia quae agenda erant, sicut et in praecedentibus

3. Vig. C.: perduxit. — 4. Hoc fragm. legitur graece ap. Leont. I. c. p. 310. («ἀξ τῆς αὐτῆς πραγματείας (κατὰ Ἀπολυτρίου) λόγου γ. ᾧ ἀξ προσείκου τοῦ Χριστοῦ οὐτεως λέγεται») et in Justin. ep. I. c. p. 600. (ἐν τῷ τρίτῳ κ. Α. λ. ᾧ ἀξ προσώπου τοῦ Χριστοῦ λέγεται.), latine in Act. C. C. II. IV. 10. (et post alia), Vig. C. 10 et ex parte in Pel. ep. — 5. Joh. 14, 10. — 7. Leont.: δηλονος. Lat.: certum est. — 11. Justin.: ποιήσωμεν. Job. 14, 23. — 14. Leont.: μετοχῆς. Lat.: mansionis. — 15. Sequentia duo fragm. continent Act. C. C. II. IV. 11. 12. («Et post alia», Vig. C. 11. 12., nonnulla eorum Pelag. ep. — 16. C. Par.: res. immutabilem, c. Bellov. om. v. in. — 18. Vig. C.: autem ante. — 20. C. Par.: et ad. — 21. C. Par.: coelis, c. Bellov.: coelo. — 22. C. Par., Vig. C.: Dei sedens. — 23. Vett. II., Vig. C.: universi est. — 24. C. Par.: Si. — 24. Libri prave: sapientissimo, vel sapientissimum. — 24. Sic C. Par. Vulgo: doces. — 25. Vig. C.: sensui Christi. — 25. C. Par.: aliquando virt. — 26. Vig. C.: ejus praest.

demonstravimus, quod ab ipso quidem in eremum ad certamina quae contra diabolum erant ducebatur, unctione autem illius et scientiam et vim eorum, quae agenda erant accipiebat et illius particeps factus non solum miracula faciebat, sed etiam quomodo uti oportebat miraculis sciebat subtiliter, ut notam quidem 5 ficeret gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates et sic ad effectum suam voluntatem educeret: et justificabatur inde et immaculatus ostendebatur, sive separatione pejorum sive custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectibus.

Manifestum est enim, quod Samosatenus Paullus episcopus quidem fuit Antiochenae ecclesiae Domini Dei et Theodoti autem et Artemonis errore aegrotans, qui purum hominem dixerunt esse Dominum Jesum Christum, non eum cognoscentes Deum Verbum et in substantia propria filium Dei ante saecula ex Deo patre aeterno extantem.

Ex libro quarto. Quoniam autem et iuxta nos homo dicitur ex anima et 15 corpore constare, et duas quidem has dicimus naturas, animam et corpus, unum vero hominem ex ambobus compositum, ut conservemus unum esse utrumque, oportet confundere naturas, et reconvertentes dicere, quoniam anima caro est et caro anima. Et quoniam illa quidem immortalis est et rationalis, caro vero mortal is et irrationalis, reconvertentes dicemus, quia immortalis est mortalis, et 20 mortalis immortalis: et rationalis irrationalis, et irrationalis rationalis. Sed neque ex divina scriptura hoc edocti sumus, o sapientissime omnium, neque aliis quisquam hoc dicit usque in hodiernum diem eorum qui sanam humanam habent mentem praeter vos, qui per omnia estis dementes, qui dispensationem quae propter nos facta est auferentes ablatione adsumptionis mentis in ipsam mentem 25 judicium recepistis, totius insipientiae plena loquentes et cum multa irreverentia leges constituentes. Quaecumque enim secundum aliquid discreta secundum aliquid acceperunt unitatem, servant suam, qua discreta sunt incolumem rationem, et unitatem integrum habent. Unum est aliquid natura sicut filius et pater: manet autem personarum discretio, essentia quidem inseparabiliter existente una, personae propriam habent discretionem, ut neque pater dicatur filius, neque filius

---

8. C. Par.: conjunctionem. Vig. C.: unctionem. — 9. Sic Vig. C. Reliqui II. om. et ante vim. — 6. Vig. C. educeret. — 7. Vig. C.: reparacione. Sic etiam Pel. ep. omissa v. pejorum. 9. Haec. praeberat Facundus pro def. trium capitulor. 3, 2. («Item in opere, quod contra Apolinarem edidit, tertio libro —»). — 10. Libri: Theodori. — 11. C. Veron.: qui primi purum. — 14. V. Fac. 9, 4. «in quarto adversus Apolinarem l.» — 19. C. Veron.: dicamus. — 24. Ita c. Ver. Absone vulgo: facta est ab oratione ads.

pater. Similiter etiā natura quaedam diversa sunt, secundum aliud vero adunari contigerit ea, neque naturalem perdunt divisionem, et unitatem propriam habent, sicut anima adunata est corpori et unus ex ambobus effectus est homo. Manet naturarum divisio: alia quidem anima est, alia vero caro: et illud quidem immortale est, illud autem mortale, et illud quidem rationale est, illud autem irrationale. Unus autem homo utrumque: alterutrum vero in se ipso homo numquam dicitur absolute et proprie, nisi forte cum aliquo additamento, sicut interior homo et exterior homo, non absolute homo, sed interior et exterior, ut appareat aliud quidem interius hominis, aliud vero exterius. Ita et in Domino Christo dicimus, o mirabilis, quoniam in forma Dei existans forma servi, neque adsumens 10 quod adsumtum est, neque quod adsumtum est adsumens. Unitas autem adsumti circa adsumentem inseparabilis est, secundum nullum modum incidi valens.

Δεδωκέναι αὐτοῖς τῶν ἡμετέρων εἴπας τὰ οὐκ ἄν ποτε δοδέντα παρά τινος τῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀντέχεσθαι δόξης ἐσπουδακότων ἐπυνδανόμεθα γὰρ, εἰ τὸν θεὸν λόγον ὀμολογοῦσιν ἀνδρῶπον γεγενῆσθαι, εἴπων ἐπήγαγες ἐδίδοσαν. 15 Καὶ τις ἄν ἔχων νοῦν ἀνδρῶπον εἴποι τὸν θεὸν γεγενῆσθαι λόγον, ὡς ὑμεῖς φατὲ, εἰ μὴ ἄρα τὴν αὐτὴν ὑμέν πρότερον νοσῆσειν ἄνοιαν; Ἡμεῖς γὰρ εἰληφέναι μὲν ἀνδρῶπον τὸν θεὸν λόγον καὶ σφόδρα φαμὲν, γεγενῆσθαι δὲ ἀνδρῶπον καθ' ὑμᾶς οὐκ ἄν ποτε εἰπεῖν ἀνασχοιμέδα.

Ο πρὸ αἰώνων φησὶν γέγονεν ἐπ' ἐσχάτων, πάλιν ὡς τινῶν δεδωκότων καὶ 20 τοῦτο λέγων, οὐδενὸς ἄν τῶν εὐσεβείν ἐσπουδακότων ταύτην ἐλομένου νοσῆσαι τὴν ἄνοιαν, ὥστε τὸν πρὸ αἰώνων εἰπεῖν ἐπ' ἐσχάτων γεγενῆσθαι. Et ex his interfert, quod necesse est et hoc quod in ultimis est, ante saecula esse, et accusat eos qui non omnia similiter cum obversione dicunt, quasi his qui unum esse filium confitentur, necessitatē habentibus cum obversione omnia dicere. Et 25 quis non beatificet vestram dementiam? Quis autem non optet tales impetrare doctores, tantam confusionem rationi pietatis introducentes, ut dicerent, quod

13. Cf. Leont. I. c. p. 309. «ἐκ τοῦ δ' λόγου τῶν κατὰ Ἀχ. αὐτῷ γραφέντων» et Just. ep. I. c. p. 597. «ἐν τῷ τετάρτῳ λ.» — 13. V. ποτε addit Just. ep. — 15. Leont.: εἰ πως. — 17. Leont.: νοσῆσει. — 18. Just. ep. om. τ. μὲν, Leont. τ. ἀνδρῶπον. — 20. Haec græce ex parte leguntur ep. Leont. I. c. p. 310. («ἐκ τῆς πραγματείας λόγου δ.» «καὶ μεδ' ἐτερα.») et in Justin. ep. I. c. p. 600. («έν τῷ χ. Ἀχ. τετάρτῳ λ.» «καὶ μεδ' ἐτερα.»), latine integra in Act. C. C. II. IV. 8. («Bj. Th. ex quarto I. c. Implum Ap.») et in Vig. C. 8. — 20. V. φησὶν addit Justin. ep. Lat.: dicit. — 21. Leont.: τοῦτο λεγόντων. — 21. Just. ep. addit τ. ἄν. — 21. Leont.: ἐλομένων. — 22. C. Bellor., edd. vett.: Et his, c. Par.: Et in his. — 24. C. Par.: obversatione. Neque obversio, neque obversatio alias me legere memini. Græco ἀντιστροφή scriptum erat. — 25. Vig. C.: hi — habeant.

hoc quod ante saecula est, factum est in ultimis, et hoc alienarent sua natura et ad deterius deducerent, deinde obverterent, quod et hoc quod est in ultimis, ante saecula est: cum oporteret forte dicere, quod qui ante saecula erat, assumpsit hunc qui in ultimis erat, secundum beati Pauli vocem: Οὐκοῦν τοῖς ὑμετέροις ἐπόμενοι 5 νόμοις, καὶ τὴν ὑπὸ τῆς σῆς ἀγχινοτας νομοδετουμένην ἀντιστροφὴν, μᾶλλον δὲ καταστροφὴν δεξάμενοι, φέρε δὴ πάντα εἰς ταῦτὸν συγχέωμεν, καὶ μηδεμίᾳ λοιπὸν ἔστω διάκρισις, μὴ θεοῦ μօρφῆς, μὴ δούλου μօρφῆς, μὴ ναοῦ ληφθέντος, μὴ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν τῷ ναῷ, μὴ τοῦ λυθέντος, μὴ τοῦ ἐγείραντος, μὴ τοῦ τελειωθέντος ἐν πάθεσι, μὴ τοῦ τελειώσαντος, μὴ τοῦ μνημονευθέντος, μὴ τοῦ 10 μνημονεύσαντος, μὴ τοῦ ἐπισκεψθέντος, μὴ τοῦ ἐπισκεψαμένου, μὴ τοῦ βραχὺ τι παρ' ἄγγελους ἡλαττωμένου, μὴ τοῦ ἐλαττώσαντος, μὴ τοῦ δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένου, μὴ τοῦ στεφανώσαντος, μὴ τοῦ καταστάντος ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ θεοῦ, μὴ τοῦ καταστήσαντος, μὴ τοῦ λαβόντος αὐτὰ ἐν ὑποταγῇ, μὴ τοῦ δόντος τὴν ὑποταγήν.

15 Τὸν δὲ ἄνδρωπον περὶ οὗ ταῦτα φησὶν δὲ προφήτης, σαφῶς δὲ μακάριος δῆλος Παῦλος, τὸν ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς ἐλημμένον δῆνδρωπον εἶναι. Εἰρηκὼς γὰρ ὅτι διεμαρτύρατο δέ πού τις λέγων· τι ἔστιν ἄνδρωπος ὅτι μεμνήσκῃ αὐτοῦ, η̄ υἱὸς ἄνδρωπον, ὅτι ἐπισκέπτη αὐτὸν; ἡλαττωσας αὐτὸν βραχὺ τι παρ' ἄγγελους, δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν 20 σου, πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἐπάγει· τὸν δὲ βραχὺ τι παρ' ἄγγελους ἡλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου, δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, σαφῶς δεικνὺς ὅτι Ἰησοῦς ἄνδρωπος, περὶ οὗ δὲ μακάριος Δαβὶδ φησὶν ἐκπληττόμενος, ὅτι η̄ θεῖα φύσις ἡνέσχετό τε αὐτοῦ ποιήσασθαι μνήμην, καὶ δὴ καὶ ἐπισκέψεως ἀξιῶσαι οἰκεῖας, βραχὺ μέντοι παρὰ τοὺς ἄγγε- 25 λους αὐτὸν ἐλαττώσαι, τὸ γεύσασθαι ποιῆσαι θανάτου, δόξη δὲ αὐτὸν καὶ τιμῇ πάσῃ περιβαλεῖν, ὥστε καὶ κύριον αὐτὸν ἀποφῆναι τῶν ἀπάντων διὰ τῆς πρὸς ἐαυτὸν συναφείας.

Διὰ τοῦτο τοτὲν τὴν ἡμέν διαφορὰν τοῦ τε θεοῦ λόγου καὶ τοῦ ἀναληφθέντος ἄνδρωπον τοσαύτην ἡμῖν δεικνυσιν δὲ ψαλμός· διηρημένα δὲ ταῦτα ἐν τῇ καινῇ

3. Vig. C.: quia quod. — 6. Leont.: εἰς αὐτὸν. Lat.: simul. — 11. Just. ep.: ἐλαττωθέντος. — 12. Just. ep.: στεφανωθέντος. — 13. V. τοῦ θεοῦ μὴ om. Leont. — 14. Leont.: δώσαντος. — 15. V. Leont. I. c. p. 311. (ἐκ τοῦ δ λ. τῶν κ. Ἀπ.) et Justin. ep. I. c. p. 609. (ἐν τῷ τετάρτῳ λ. τῷ κατὰ Ἀπ.) — 23. Just. ep.: φησι Δαβὶδ. — 24. Just. ep.: ἀξιώσασα. 24. Just. ep.: μέν τι. — 26. V. αὐτὸν om. Just. ep. — 28. Haec graece inveniuntur ap. Leont. I. c. p. 311. («ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ η ψαλμοῦ») et in Justin. ep. I. c. p. 612. («ἐν τῇ ἐρμ. τ. ὄγδοου ψ.»), latine in Act. C. C. II. IV. 19. («Ejusd. ex interpretatione octavi ps.») et in Vig. C. 20. Ceterum haec ex commentario in Psalmos sumpta esse noli existimare. —

διαδήκη εὑρίσκεται, τοῦ μὲν κυρίου ἐφ' ἑαυτὸν λαμβάνοντος τὰ πρότερα τοῦ φαλ-
μοῦ, ἐν οἷς ποιητὴν τε αὐτὸν εἶναι φησι τῆς κτίσεως, καὶ ἐπηρμένην ἔχειν ὑπερ-
άνω τῶν οὐρανῶν τὴν μεγαλοκρέπειαν, καὶ τεθυμαστῶσδαι ἐν πάσῃ τῇ γῇ, τοῦ δὲ
ἀποστόλου τὰ δεύτερα τὰ περὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ τῆς τοσαύτης εὐεργεσίας κατ-
αξιωθέντος ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ λαμβάνοντος. Πῶς οὖν πρόδηλον, ὅτι ἔτερον μὲν ἡμᾶς 5
ἡ θεῖα γραφὴ διδάσκει σαφῶς εἶναι τὸν θεόν λόγον, ἔτερον δὲ τὸν ἀνθρώπον;
πολλάν τε αὐτῶν οὖσαν δείκνυσιν ἡμὲν τὴν διαφοράν; Ὁ μὲν γὰρ μνημονεύει, ὁ
δὲ τῆς μνήμης καταξιοῦται· καὶ ὁ μὲν ἀπισκέπτεται, ὁ δὲ καὶ ταύτης ἀξιούμενος
μακαρίζεται· καὶ ὁ μὲν εὐεργετῶν ἀλλτοτε βραχὺ τι πιστὸν ἄγγελους, ὁ δὲ εὐεργετεῖται
καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀλλτάσει· καὶ ὁ μὲν δόξῃ καὶ τιμῇ στεφανοῦ, ὁ δὲ στεφανοῦ-10
ται καὶ ἐπὶ τούτοις μακαρίζεται· καὶ ὁ μὲν κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πόντα τὰ ἔργα
τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὁ δὲ κατ-
ηξιωθῇ τοῦ δεσπόζειν τούτων, ὃν πρότερον οὐκ εἶχεν τὴν ἔξουσίαν.

Αὐτόφρος δὴ τὸ διάφορον τῶν φύσεων ἡμέν ὑποδείκνυσι διὰ τούτων, εἴγε τὸν
μὲν ἐκπλήγτεται ὡς δὲ ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας ἀλόμενον μνήμην τε καὶ ἐπίσκεψιν 15
ποιήσασδαι τοῦ οὔτεως εὐτελοῦς, τὸν δὲ μακαριστὸν ἡγεῖται ὡς τοιούτων ἡξιωμένον.
Ἄλλα γὰρ οὕτω μὴν τὴν τε διατρεσιν τῶν φύσεων ποιεῖται, καὶ μὴν καὶ τὴν
διαφορὰν τῆς τε τοῦ λαβόντος φύσεως καὶ τῆς τοῦ ληφθέντος ἡμέν ὑποδείκνυσιν
ἡ θεῖα γραφὴ· φροντίζουσα δὲ τοῦ καὶ τὴν ἔνωσιν ἡμέν ὑποδείκνυται, ἡ τῷ λη-
φθέντι προσγέγονεν, λέγει πολλόκις καθ' ἔνωσιν τὰ ἐκάτερα τῶν φύσεων ιδιαζόντως 20
χροσόντα, ὡς ἂν τὴν πρὸς τὸν λαβόντα ἔνωσιν τοῦ ληφθέντος ἡμέν παραδηλώ-
σαιεν ὅσα τε τούτῳ ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνον γέγονεν συναφεῖται.

Ex libro quinto. Quando naturas quisque discernit, alterum et alterum ne-
cessario invenit, et huic rei neque ipso puto repugnare, quia alterum Deus
Verbum natura, alterum autem quod adsumptum est, quidquid illud sit, conce-25
datur: hoc interim item persona idem ipse invenitur, nequaquam confusis naturis,
sed propter adunctionem, quae facta est, adsumti ad adsumptem. Si enim
integre conceditur hoc alterum esse ab illo natura, et manifestum quia aequale
non est quod adsumptum est adsumpti, neque simile hoc illi, neque idem quod

2. V. φησὶ om. Leont., ut paulo post τῶν οὐρανῶν. — 3. Lat.: mirificari. — 4. V. τὰ
από περὶ om. Leont. — 4. V. τοῦ από τῆς om. Just. ep. — 5. Leont.: ἀξιωθέντος, ut in
fine ἡξιωθῇ. Deinde om. v. ἐκι. — 8. V. τῆς μν. — ἀποσκ. ὁ δὲ om. Leont. — 14. Justiniani
ep. l. c. p. 621. «— Θ. — ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ τῶν κατὰ Ἀπολυταρίου —» — 15. Ed.: τὸ
μὲν. — 16. Respicit ad Hebr. 2,6 ss. Ed.: ἡξιωμένων. — 21. Ed.: πρὸς δύτα. — 23. Cf. Facund.
9, 3. («— quinto de incarnatione libro capitulo LIII. adversus Apollinaristas et Arrianos inter-
rogantes utrum alter et alter, an idem ipse —»).

adsumtum est adsumenti: manifestum quia idem ipse inventetur adunatione personae. Sic ergo oportuit dividere quae circa Christum sunt: istis enim divisionibus contrarium nihil est, haec enim multam etiam cum divinis litteris consonantiam habent. Sic neque naturarum confusio fiet, neque personae quaedam 5 prava divisio. Maneat enim et naturarum ratio inconfusa, et indivisa cognoscatur esse persona. Illud quidem proprietate naturae, diviso quod adsumtum est ab adsumente: illud autem adunatione personae in una appellatione totius considerata sive adsumentis sive etiam adsumti natura, et veluti sic dicam in filii appellatione simul et Deum Verbum appellamus, et adsumtam naturam, quaecumque 10 illa sit, consignificamus propter adunationem quam ad illum habet.

Ex libro sexto. Si ergo hominem dicentes Christum hominicolae vocari iuste eis videmur, hoc ante quam nos diceremus scriptura docuit omnes homines per ea quibus hominem vocare non recusat, sicut superius in plerisque locis vocari hoc nomine Christum ostendimus. Sed hominem, inquiunt, parum dicentes esse 15 Christum hominicos oportet vocari: hoc jam apertum mendacium est: siquidem hoc dicere voluerunt. Nullus enim aliquando haec nos dicere audivit: et puto neque istos suscipere posse mentiri mendacium tam apertum: non quia non cognate se habeant ad mendacium, sed quia redargui se posse facilime vident, quamquam si minus quis curet, et hoc forsitan contingat. Nos enim haec dicere, id est 20 unigeniti negare divinitatem, summae furiae esse arbitramur, aut quid jam restat cur ab haereticis separantur? cuius rei gratia et tales et tantas persecutioes sustinemus? aut quis ignorat semper adversum nos ab haereticis bellum agi? omne metallum, et omne locum desertum repletum est ex nostris hominibus propter doctrinam pietatis.

25 Haec autem omnia quando beatus Meletius sustinuit primus, et cum illo deinde multi per provincias et civitates et loca ab haereticis, cuius rei gratia? nonne quia Dominum Christum verum confitebantur? nonne quia verum praedicabant filium Dei, de essentia paterna genitum, semper simul exstantem cum generante

---

11. V. Facund. 9, 3. («— rursus sexto ejusdem operis libro capitulo LIV. adversus eosdem Apolinistas, qui nos videti volunt hominicos [i. e. ἀνθρώποις·] —.») — 17. Sic c. Ver. Edd.: cognite. — 19. C. Veron.: minus eis, edd.: minus ejus. — 22. C. Veron.: sustinuimus. Utra lectio genuina dictu est difficile. Respicit ad tumultus, quos Antiochiae excitavit schisma Meletianum et queritur utrum hi cum scribebat sopiti essent, an vero minus. Nondum, ut ego quidem existimo v. Theodoret. h. e. 5,35. — 23. Edd.: omnem. Paulo post Fac.: propterea dicit metallum et omne locum desertum repleuisse. — 15. Fac.: «Et post aliquanta. Haec autem inquit—.»

patre, addentes etiam de Spiritu sancto piam confessionem? Qualiter itaque, qui tanta propter hanc confessionem passi sumus, calumniam pati ab ipsis possumus, veluti hominem purum dicentes, rebus ipsis hanc calumniam manifestam redarguentibus?

Ἐκ τοῦ λόγου ζ. Εἰ γὰρ μάθωμεν ὅπως ἡ ἐνοικησις γίνεται, εἰσόμεδα καὶ 5 τὸν τρόπον καὶ τις ἡ τοῦ τρόπου διαφορά. Τὴν τοινυν ἐνοικησιν οἱ μὲν οὐσιές γεγενῆσθαι ἀπεφήναντο, ἔτεροι δὲ ἐνεργεῖσθαι ἐξεταζεούσι τοινυν εἴ τι τούτων ἔστιν ἀληθές. Καὶ πρότερον ἡμῖν ἐκεῖνο ὁμολογεῖσθω, πότερον πᾶσιν ἐνοικεῖ, ἢ μή· ἀλλ' ὅτι μὲν οὐ πᾶσι, δῆλον. Τοῦτο γὰρ ὥσπερ τι ἐξαλρετον τοῖς ἄγιοις ὁ θεός 10 ὑπισχνεῖται, ἢ ὅλως τούτοις, οὓς ἀνακείσθαι αὐτῷ εἴδειοι· ἢ τι ποτε ἄφα ὑπερ- σχνείτο λέγων τὸ ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, 15 καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός, ὡς τι χαρισμένος αὐτοῖς ἐξαλρετον, εἴπερ δὲ τούτου πάντες κοινῇ μετέχουσιν ἀνδρῶποι; Οὐκοῦν εἰ μὴ πᾶσιν ἐνοικεῖ, τοῦτο γὰρ δῆλον, οὐ λέγω τοῖς οὖσι μόνον, ἀλλ' οὐδὲ ἀνδρῶποις, Ιδιάζοντά τινα δεῖ εἶναι τὸν λόγον τῆς ἐνοικήσεως, καθ' ὃν ἐκείνοις πάρεστι μόνον, οἵς ἂν ἐνοικεῖν λέγηται. Οὐσίᾳ 20 15 μὲν οὖν λέγειν ἐνοικεῖν τὸν θεόν τῶν ἀπρεπεστάτων ἔστιν· ἡ γὰρ ἀνάγκη τούτοις μόνοις αὐτοῦ τὴν οὐσίαν περιγράφειν, οἵς ἂν ἐνοικεῖν λέγηται, καὶ ἔσται τῶν ἀλλων ἀπάντων ἐπίδος, ὅπερ ἀποτον εἰπεῖν ἐπὶ τῆς ἀπειρον φύσεως τῆς ἀπανταχοῦ παρούσης καὶ οὐδενὶ τόπῳ περιγραφομένης, ἡ λέγοντας ἀπανταχοῦ παρεῖναι τὸν θεόν τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας, ἀπασιν αὐτοῦ μεταδιδόναι καὶ τῆς ἐνοικήσεως, οὐχέτι 25 μόνον ἀνδρῶποις, ἀλλὰ καὶ ἀλόγοις, ἥδη καὶ τοῖς ἀψύχοις, εἴπερ οὐσίᾳ τὴν ἐνοικησιν αὐτῶν ποιεῖσθαι φήσομεν. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα ἀπρεπῆ δῆλονότε· τό τε γὰρ ἀπασιν ἐνοικεῖν λέγειν τὸν θεόν, τῶν ἀτόπων ἀντικρὺς ὡμολόγηται, καὶ τὸ τὴν οὐσίαν αὐτῷ περιγράφειν, ἀπρεπές· οὐκοῦν οὐσίᾳ τὴν ἐνοικησιν λέγειν γίνεσθαι, τῶν εὐηθεστάτων ἀν εἴη. Τὸ δ' αὐτὸν ἀν τεις εἴποι καὶ ἐπὶ τῆς ἐνεργείας· 25 ἡ γὰρ ἀνάγκη πάλιν αὐτῷ τὴν ἐνέργειαν τούτοις περιγράφειν μόνοις, καὶ ποῦ

5. Hec exhibet Leontius l. c. p. 300 ss. «Θ. ἐκ τοῦ κατὰ ἐνανθρωπήσεως τοῦ κύρ. ἡμῶν Ἱ. Χ. λόγου ζ». Κατὰ per contemptum dicit L., ut de libris contra Eunomium (Mal. l. l. VI. p. 299.) — τά τε ὑπὲρ Εὐνομίου κατὰ Βασιλίσιον τοῦ πάνυ, οὗτω γὰρ ὅγει καλῶ τὴν πάσης κατηγορίας μεστήν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογίαν. — et l. l. memorat Theodori τὴν κατὰ τοῦ Ἰωβ βιβλον. Cyril. Alex. Op. ed. Aubert. V. 2. epist. p. 198 — ἐγκύψας τοῖς Θεοδώρου κ. Ιωδάρου βιβλίοις, οἵς γεγράφασιν οὐ περὶ τῆς σαρκώσεως μᾶλλον τοῦ μονογενοῦς, ἀλλὰ κατὰ τῆς σαρκώσεως, ἐπελεξάμην τινὰ τῶν κεφαλαίων. — 12. II Corr. 6, 16. — 13. Ed.: παρέντες κοινῇ. Versio lat. in Galland. bibl. vett. patr. T. XII. p. 691: omnes homines communiter. — 15. Ed.: λέγοται. — 17. Ed.: περιβλέπεται. Versio lat.: in his solis — includere. — 19. Ed.: λέγονται. — Versio lat.: aut si dicant. — 20. Animo repele ex superioribus ανάγκη. Versio lat.: necesse erit — communicare. — 24. Versio lat.: non dicit, immo impium est. — 26. Versio lat.: solis (in quibus scilicet inhabitat).

στήσεται ἡμέν ὁ λόγος, ὁ του πάντων προνοεῖν τὸν θεὸν καὶ ἀλαντα διοικεῖν καὶ
ἐν πᾶσιν αὐτὸν ἐνεργεῖν τὰ προσήκοντα; ἢ πᾶσιν αὐτοῦ τῆς ἐνεργείας μεταδιδόντες,
ὅπερ οὖν πρέπον τε καὶ ἀκόλουθον, ἀλαντα γάρ ὑπὲρ αὐτοῦ δυναμοῦται πρὸς τὸ
συνεστάναι τε ἔκαστον καὶ κατὰ τὴν οἰκεῖαν φύσιν ἐνεργεῖν, πᾶσιν αὐτὸν ἐνοι-
5 κεῖν ἐροῦμεν. Οὐκοῦν οὔτε οὐσίᾳ λέγειν, οὔτε μὴν ἐνεργεῖται οἶδόν τε ποιεῖσθαι
τὸν θεὸν τὴν ἐνοικησιν. Τι οὖν ἄριται ὑπολείπεται; τίνι χρησόμεδαι λόγῳ, διὸς ἐπὶ
τούτων τὸ ιδιάζον φανεῖται φυλασσόμενος; δῆλον οὖν ὡς εὑδοκίᾳ λέγειν γινεσθαι
τὴν ἐνοικησιν προσήκει. Εὐδοκίᾳ δὲ λέγεται ἡ ἀριστη καὶ καλλιστη θελησις τοῦ
θεοῦ, ἣν ἀν ποιήσεται ἀρεσθεῖς τοῖς ἀνακεῖσθαι αὐτῷ ἐσπουδακόσιν, ἀπὸ τοῦ εὗ
10 καὶ καλὰ δοκεῖν αὐτῷ περὶ αὐτῶν, τούτου συνήδως ὑπὸ τῆς γραφῆς εἰλημμένου
τε καὶ κειμένου πιρὸς αὐτῆς. Οὕτω γοῦν δι μακάριος Δαβὶδ φησιν· οὐκ ἐν τῇ δυ-
ναστείᾳ τοῦ Ἰππου θελήσει, οὐδὲ ἐν ταῖς κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὑδοκήσει, εὑδοκεῖ
κύριος ἐν τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, καὶ ἐν τοῖς ἐπιλέξουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ,
τούτο λέγων ὅτι οὐχ ἐτέροις συμπράττειν δοκειμάζει, οὐδὲ ἐτέροις συνεργεῖν ἐθέλει,
15 ἀλλὰ τούτοις φησι τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, τούτους ποιεῖται περὶ πολλοῦ, τού-
τοις συνεργεῖν καὶ ἐπαμύνειν αὐτῷ δοκητόν. Οὕτω τοινυν καὶ λέγειν προσῆκεν
τὴν ἐνοικησιν· ἀπειρος μὲν γάρ ὡν καὶ ἀπεριγραφος τὴν φύσιν, πάρεστι τοῖς
πᾶσι, τῇ δὲ εὑδοκίᾳ τῶν μὲν ἔστι μακράν, τῶν δὲ ἐγγύς· κατὰ γάρ ταύτην τὴν
ἔννοιαν λέγεται τὸ· ἐγγύς κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδιὰν καὶ τοὺς ταπεινοὺς
20 τῷ πνεύματι σώσει, καὶ ἀλλαχοῦ· μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ
τὸ πνεῦμα σου τὸ ἄγιον μὴ ἀντανέλῃς ἀπὸ ἐμοῦ. Ἐγγύς τε γάρ γινεται τῇ δια-
δέσει τῶν ἀξιῶν ταύτης τῆς ἐγγύτητος, καὶ πόρῳδεν πάλιν τῶν ἀμαρτανόντων
γινεται, οὔτε τῇ φύσει χωριζόμενος, οὔτε ταύτῃ πλησιατερον καδιστάμενος, τῇ
δὲ σχέσει τῆς γνώμης ἀμφότερος ἐργαζόμενος. “Ωσπερ τοινυν τῇ εὑδοκίᾳ ἐγγύς
25 τε καὶ μακράν γινεται, πρόδηλον γάρ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὃ τι ποτε φαμὲν τὴν
εὑδοκίαν, τούτου γε ἔνεκεν καὶ τὴν διάγοιαν τῆς προσηγορίας μετὰ πάσης ἐπελδόν-
τες τῆς ἀκριβείας, οὕτω τῇ εὑδοκίᾳ καὶ τὴν ἐνοικησιν ἀποτελεῖ, οὐκ ἐν τούτοις
μὲν τὴν οὐσίαν περιγράφων ἢ τὴν ἐνέργειαν, τῶν δὲ λοιπῶν κεχωρισμένος, ἀλλὰ
πᾶσι μὲν παρὼν τῇ οὐσίᾳ, κεχωρισμένος δὲ τῶν ἀναξιῶν τῇ σχέσει τῆς διαδέσεως.
30 Οὕτω γάρ αὐτῷ μειζόνως τὸ ἀπεριγράφον σώζεται, ὅταν φοίνηται μὴ ὡς ἀνάγκη
τινὶ δουλεύων τῷ ἀπεριγράφῳ τῆς φύσεως. Εἰ μὲν γάρ ἀπανταχοῦ παρὼν τῇ
οὐσίᾳ παρεῖη καὶ τῇ εὑδοκίᾳ, ἐτέρως πάλιν ἀνάγκη δουλεύων εὐρίσκετο, οὐκέτι

5. V. Οὐκοῦν — — — δοκεῖν αὐτῷ περὶ αὐτῶν leguntur latine in Act. C. C. II. IV. 30.
»Eiusdem. ex septimo l. de Inc. — . — 7. Ed. om. v. τὸ. — 13. Ps. 147, 10. 11. — 20. Ps. 34, 18. —
21. Ed.: ἀκανθλῆς. — 21. Ps. 51, 11. — 32. V. τῇ οὐσίᾳ παρ. καὶ ego adjecti interpretem
secutus: Si enim qui ubique adest substantia, adisset etiam beneplacito.

κατὰ γνώμην τὴν παρουσίαν ποιούμενος, ἀλλὰ τῷ ἀπειρῷ τῆς φύσεως καὶ τὴν γνώμην ἐπομένην ἔχων⁸ ἐπειδὴ δὲ καὶ ἄπασι πάρεστι τῇ φύσει, καὶ κεχώρισται ὡν ἐδέλει τῇ γνώμῃ, οὐδὲν τῶν ἀναξίων ἀπὸ τοῦ παρεῖναι τὸν θεὸν ὁφελουμένων, ἀληθὲς αὐτῷ καὶ ἀκέφαλον τὸ τῆς φύσεως ἀπεριγραφὸν διασώζεται. Οὕτω γοῦν τοῖς μὲν πάρεστι τῇ εὑδοκίᾳ, τῶν δὲ κεχώρισται, ὥσπερ ἂν εἰ τῇ οὐσίᾳ τῶν 5 λοιπῶν χωριζόμενος, τούτοις συνῆγον. "Οὐπερ τοινυν τρόπον τῇ εὑδοκίᾳ η ἐνοικησοις γίνεται, τὸν αὐτὸν τρόπον η εὑδοκία καὶ τὸν τῆς ἐνοικήσεως τρόπον ἐνειλλάττεται. "Ο γὰρ τὴν ἐνοικησιν ἐργάζεται τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ τὸν λόγῳ τῆς οὐσίας ἀπανταχοῦ παρόντα τοις καὶ σφόδρα εὐαριθμήτοις ἐκ τῶν ἀπάντων ἐνοικοῦντα γνωρίζει, εὑδοκίᾳ λέγω, τοῦτο πάντως καὶ τὸν τῆς ἐνοικήσεως τρόπον χαρακτηρίζει. "Ωσπερ 10 γὰρ πᾶσι τῇ οὐσίᾳ παρὼν, οὐ πᾶσιν ἐνοικεῖν λέγεται, ἀλλὰ τούτοις οἱς ἀν τῇ εὑδοκίᾳ παρῷ, οὐτω καὶ ἐνοικεῖν λέγηται, οὐχ ἵσον τὸ τῆς ἐνοικήσεως πάντων εὑρίσκεται, ἀλλ' ἀκόλουθον ἔξει τῇ εὑδοκίᾳ καὶ τὸν τῆς ἐνοικήσεως τρόπον. "Οταν τοινυν η ἐν τοῖς προφήταις η ἐν τοῖς ἀποστόλοις, η ὅλως ἐν τοῖς δικαίοις ἐνοικεῖν λέγηται, ὡς ἐν δικαιοῖς εὑδοκῶν ποιεῖται τὴν ἐνοικησιν, ὡς ἐναρέτοις κατὰ τὸν τρόπον 15 ἀρεσκόμενος· ἐν αὐτῷ μέντοι τὴν ἐνοικησιν οὐχ οὔτω φυμέν γεγενηθεῖται, μὴ γὰρ ἂν τοσοῦτο μανείημεν ποτὲ, ἀλλ' ὡς ἐν νίφ, οὐτω γὰρ εὑδοκήσας ἐνψήσεν. Τί δέ ἔστιν τὸ ὡς ἐν νίφ; ὥστε ἐνοικήσας ὅλον μὲν ἑαυτῷ τὸν λαμβανόμενον ἡγωσεν, παρεσκεύασε δὲ αὐτὸν συμμετασχεῖν αὐτῷ πάσης τῆς τιμῆς, ης αὐτὸς ὁ ἐνοικῶν νιὸς ὃν φύσει μετέχει, ὡς συντελεῖν μὲν εἰς ἐν πρόσωπον κατά γε τὴν πρόσ ο αὐτὸν 20 ἔνωσιν, πάσης δὲ αὐτῷ κοινωνεῖν τῆς ἀρχῆς, οὐτω δὲ πάντα κατεργάζεσθαι ἐν αὐτῷ, ὡς καὶ τὴν τοῦ παντὸς κρίσιν τε καὶ διξέτασιν δι' αὐτοῦ τε καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἐπιτελεῖν, τῆς διαφορᾶς ἐν τοῖς κατὰ τὴν φύσιν χαρακτηρίζουσι δηλονότι νοούμενης.

Cognosci autem personae unitatem, eo quod omnia per eum perficit: quae 25 unitas facta est ex inhabitacione quae est secundum bonam voluntatem. Unde dicentes Filium Dei judicem venturum esse de caelis, simul hominis et Dei Verbi adventum intelligimus: non quod similiter ei Deus Verbum traducitur secundum naturam, sed quod bona voluntate unitas omni modo cum eo erit ubicumque fuerit, eo quod et omnia perficit per eum.

8 Ed.: ὁ τῷ. — 9. Ed.: γνωρίζειν. — 14. V. η ἐν τ. προφ. scriptori restitui. Interpres: vel in prophetis. — 16. Intellige Christum. — 24. Ed.: δῆλον ὅτε. — 25. Haec, quae apud Leontium frustra quaesivi, hic fere pertinere videntur. Addunt ea Act. C. C. II. IV. 30 aliiatis illis quae supra p. 18 not. 5. memoravimus. («Et post alia.»). — 25. C. Par.: cognoscit. — 25. C. Bellov.: perfecit, c. Par.: fecit. — 29. C. Par.: naturam vestram. — 30. C. Bellov.: per eum perfecit, C. Par.: per eum fecit.

"Ωσπερ τοινυν ἡμεῖς εἰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τελείως ἐσόμεδα τῷ πνεύματι τό¹⁰
τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν κυβερνώμενοι, ἀλλ' οὖν γε μερικὴν τινὰ ἐντεῦθεν ὥσπερ
ἀπαρχὴν ἔχομεν, καθ' ὅ καὶ βοηθούμενοι τῷ πνεύματι οὐχὶ κατακολουθεῖν τοῖς
λογισμοῖς τῆς ψυχῆς ἀναγκαῖμεδα, οὕτω καὶ ὁ κύριος, εἰ καὶ μετὰ ταῦτα παν-
τὸς τελῶς ἔσχεν ἐν αὐτῷ καθόλου τὸν θεὸν ἐνεργοῦντα λόγον, ἀχώριστον ἔχων πρὸς
αὐτὸν πᾶσαν ἐνέργειαν, ἀλλ' οὖν γε καὶ πρὸ τούτου πλείστον ὅσον εἶχεν ἐπιτε-
λοῦνται ἐν αὐτῷ τὰ πλείστα τῶν δεόντων, συγχωρούμενος μὲν τέως πρὸ τοῦ σταυροῦ
διὰ τὴν χρείαν οἰκείᾳ προδέσει τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἀρετὴν πληροῦν, περιορισμένος
δὲ ὑπὸ αὐτοῦ κανὸν τούτοις καὶ ὁμοίως μὲν ἀρετὴν πληροῦν, προσηκόντων
10 ἐπιπλήρωσιν. Ἐσχε μὲν γάρ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ κατὰ τὴν μῆτραν διαπλάσει
τὴν πρὸς αὐτὸν ἔνωσιν, ἐφ' ἡλικίας δὲ γεγονώς καθ' ἣν ἡ διάκρισις ἐγγίνεσθαι
πέφυκε τοῖς ἀνδρῶποις τῶν τε καλῶν καὶ τῶν μὴ τοιούτων, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ
τῆς ἡλικίας ἐκείνης συντομώτερόν τε πολλῷ καὶ ταχύτερον τῶν λοιπῶν ἀνδρῶπων
τὴν διακρίτικὴν τῶν τοιούτων δύναμιν ἐπεδείξατο, ἐπεὶ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀνδρῶποις
15 οὐ πᾶσιν ὁμοίως κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἡ τῆς διακρίσεως ἐγγίνεται δύναμις, τῶν
μὲν ταχύτερον πλείστην τῇ φρονήσει τοῖς δέουσιν ἐπιβαλλόντων, τῶν δὲ πλείστην τῷ
χρόνῳ τῇ γυμνασίᾳ τοῦτο προσπτωμένων, ὅπερ δὴ ἐξαιρέτως αὐτῷ παρὰ τοὺς
λοιποὺς ὀξύτερον ἡ κατὰ τὴν κοινὴν τῶν λοιπῶν ἡλικίαν προσγέγονεν, εἰκότις
καὶ κατὰ τὰ ἀνδρῶπινα ἔχειν τι πλέον ὀφείλοντος, ὅσφι περ οὐδὲ κατὰ τὴν κοινὴν
20 φύσιν τῶν ἀνδρῶπων ἐτέτεκτο ἐκ συνδυασμοῦ ἀνδρός τε καὶ γυναικός, ἀλλ' ὑπὸ
τῆς θείας τοῦ πνεύματος ἐνεργείας διεπέπλαστο. Εἶχεν τε καὶ δοπὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν
πρὸς τὰ κρείττω τῇ πρὸς τὸν θεὸν λόγον ἐνώσει, ἃς καὶ ἡξιωτο κατὰ πρόγνωσιν
τοῦ θεοῦ λόγου, ἀνωθεν αὐτὸν ἐνώσαντος ἐαυτῷ. Οὕτω δὴ τούτων ἀπάντων ἐνεκεν
εὐθὺς μετὰ τῆς διακρίσεως ἔσχε μὲν πολλὴν πρὸς τὸ κακὸν τὴν ἀπέχειαν, ὀσχέτῳ
25 δὲ στοργῇ πρὸς τὸ καλὸν ἐαυτὸν συνάψας, ἀνάλογόν τε τῇ οἰκείᾳ προδέσει καὶ
τὴν τοῦ θεοῦ λόγου συνέργειαν δεχόμενος, ἄτρεπτος λοιπὸν τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον
μεταβολῆς διετηρεῖτο, τοῦτο μὲν αὐτὸς οὕτως ἔχων γνώμης, τοῦτο δὲ τῆς προδέ-
σεως οὕτω διατηρουμένης αὐτῷ τῇ τοῦ θεοῦ λόγου συνεργείᾳ. Καὶ μετήει μὲν
σὺν εὐμαρείᾳ πλείστῃ ἐπ' ἀκριβεστάτην ἀρετὴν, εἴτε τὸν νόμον φυλάττων πρὸ τοῦ
30 βαπτίσματος, εἴτε τὴν ἐν τῇ χάριτι μετιών πολιτείαν μετὰ τὸ βάπτισμα, ἃς δὴ
καὶ ἡμῖν τὸν τύπον παρείχετο, ὁδός τις ἡμὲν ἐπὶ τοῦτο καθιστάμενος· οὕτω δὲ
λοιπὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ἐπιδείξας ἐαυτὸν καὶ
ἐκ τῆς οἰκείας γνώμης τῆς ἐνώσεως ἀξιον, προσειληφὼς δὲ ταῦτην καὶ πρὸ τούτου
ἐν αὐτῇ τῇ διαπλάσει τῇ τοῦ δεσπότου εὐδοκίᾳ, ἀκριβῆ λοιπὸν καὶ τῆς ἐνώσεως

παρέχεται τὴν ἀπόδειξην, οὐδὲ μίαν ἔχων κεχωρισμένην καὶ ἀποκετημένην ἐνδρ-
γειαν τοῦ θεοῦ λόγου, ἔχων δὲ ἀπαντα ἐν ἑαυτῷ διακριτέρουν τὸν θεὸν λόγον
θεὰ τὴν πρὸς διατὸν ἔνθετην. Οὕτω γοῦν πρὸ μὲν τοῦ σταυροῦ καὶ πεινάντα ὁρῶμεν,
καὶ διψῶντα γνωρίζομεν, πατεῖσθαι μανδάνομεν, καὶ ἀγνοοῦντα εὑρίσκομεν,
ἔκειπερ καὶ τὴν πρόδεσιν τῆς ἀρετῆς παρ' ἑαυτοῦ ἀνυπερβέρετο· καὶ μάρτυς τῶν 5
λεγομένων Ἡσαΐας ὁ προφήτης λέγων· διότι πρὸν ἡ γνῶση τὸ παιδίον ἀγαθὸν
ἡ παῖδιν, ἀπειδεῖ πονηρότερον τὸ ἀγαθόν, δηλούντει διακρίσει μασήσας
μὲν ἀπεινό, τοῦτο δὲ ἀγαθήσας· διαπρέπει γάρ ἡ ἀκλογὴ πάντως τῷ πρὸς τὰ χείρω
γίνεται. Πέος οὖν πρὸν ἡ γνῶση τὸ παιδίον τούτο διακρίτεται; τουτέστι πρὸν
ἕπ' ἐκείνης γενέσθαι τῆς ἡλικίας, ἐν ᾧ σύνηθες τοῖς λοιποῖς ἀνδρώποις ποιεῖσθαι 10
τῶν πρακτέων τὴν δεάπερσιν, ἔχοντος αὐτοῦ πλέον καὶ δέσμων παρὰ τοὺς λοιποὺς
ἀνδρώπους. Εἰ γάρ ἔτι παῖς ἡμῖν εὑρίσκεται πολλάκις τήπια μὲν τὴν ἡλικίαν,
πολλῆς δὲ συνέστως ἀπίδεξεν παρεχόμενα, ὡς εἰς θαῦμα ἄγειν τοὺς δρῶντας διὰ
τὸ μείζονα τῆς ἡλικίας τὴν οἰκείαν ἐκιδείκνυσθαι φρόνησιν, πόλλῃ δέρπουνδεν ἐκείνουν
τὸν ἀνδρώπον ἀπανταῖς ὑπερβαίνειν ἔχρην τοὺς κατ' αὐτὸν ἀνδρώπους. 15

Ἴησοῦς δὲ προέκοπτεν ἡλικιαὶ καὶ σοφίᾳ καὶ χάριτι παρά τε θεῷ καὶ ἀνδρώποις.
Ἄλικια μὲν γάρ προκόπτει τῶν χρόνων προβαίνοντων, σοφίᾳ δὲ κατὰ τὴν τῶν
χρόνων πρόσοδον τὴν σύνεσιν προσκείώμενος, χάριτι δὲ ἀκόλουθον τῇ συνέσει καὶ
τῇ γνώσει τὴν ἀρετὴν μετιών, εἴς ἣς ἡ παρὰ τῷ θεῷ χάρις αὐτῷ τὴν προσδόκην
ἐλάμβανε· καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις προέκοπτεν παρά τε θεῷ καὶ ἀνδρώποις, τῶν μὲν 20
δρώντων τὴν προσοπὴν, τοῦ δὲ οὐχ ὅρῶντος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπιμαρτυροῦντος
καὶ συνεργοῦντος τοῖς γινομένοις. Λίγοι δὲ ἄρα πάκενοι ὡς τὴν ἀρετὴν ἀκριβέ-
στερόν τε καὶ μετὰ πλείονος ἐπλήρουν τῆς οὐχιρεταῖς ἡ τοῖς λοιποῖς ἀνδρώποις ἦν
δυνατόν, ὅσῳ καὶ κατὰ πρόγνωσιν τοῦ δποδός τις ἔσται ἐνώσας αὐτὸν ὁ θεὸς
λόγος ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ τῆς διαπλάσιως ἀρχῇ μείζονα παραδέχεται τὴν παρ' ἑαυτοῦ 25
συνέργειαν πρὸς τὴν τῶν δεόντων κατόρθωσιν, ὑπὲρ τῆς ἀπάντων σωτερίας τὰ
κατ' αὐτὸν οἰκονομῶν καὶ παρορμῶν μὲν ἐπὶ τὰ τελεωτερά, ἐπικουφίζειν δὲ αὐτῷ
τῶν κόπων τὸ πλέον, εἴτε τῶν κατὰ ψυχὴν, εἴτε καὶ τῶν κατὰ τὸ σῶμα, καὶ
οὕτως αὐτῷ μείζονά τε καὶ κουφωτέραν τῆς ἀρετῆς κατασκευάζειν τὴν ἐκπλήσσων.

"Ηνωμο μὲν γάρ εἴς ἀρχῆς τῷ θεῷ ὁ ληφθεὶς κατὰ πρόγνωσιν, ἐν αὐτῷ τῇ 30
διαπλάσει τῆς μήτρας τὴν καταρχὴν τῆς ἐνώσεως δεξαμένος ἥδη δὲ τῆς ἐνώσεως
ἥξιωμένος, ἀπάντων ἐτύγχανεν ὅσον εἰκὸς ἦν ἀνδρώπον τυχεῖν ἥνωμένον τῷ μονο-
γενεῖ καὶ τῶν ὅλων δεσπότῃ, μειζόνων ἀξιούμενος παρὰ τοὺς λοιποὺς, ὅσῳ περ
αὐτῷ καὶ τὸ τῆς ἐνώσεως δέσμων περί τοὺς συνέβαινεν. Ἡξιώδη γοῦν καὶ τῆς τοῦ

πνεύματος ἔνοικήσεως πρῶτος παρὰ τοὺς λοιποὺς ἀνδράπους, καὶ ἡξιώδη ταῦτης οὐχ ὄμοιως τοῖς λοιποῖς· οὗτος μὲν γὰρ ὅλην τὴν χάριν τοῦ πνεύματος ἐν ἑσυτῷ ἐδέξατο, ἐτέροις δὲ μερικὴν παρεῖχεν τοῦ παντὸς πνεύματος τὴν μετουσίαν, οὕτω δὲ καὶ ἐνεργεῖν ἐν αὐτῷ ἅπαν τὸ πνεῦμα συνέβαινεν· τὸ μὲν οὖν φθεγγόμενον 5 κατ' αὐτὴν τῆς φωνῆς τὴν προφορὰν ἀνδρῶπος ἦν, ἢ δέ γε τῶν λεγομένων δύναμις πολλή τις καὶ διάφορος.

Ἐκ τοῦ λόγου η. Κάγὼ τὴν δόξαν ἥν ἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς· ποιαν ταύτην; τοῦ τῆς νίοδεσιας μεταλαβεῖν· ταύτην γὰρ ἔλαβεν αὐτὸς κατὰ τὸ ἀνδρώπινον βαπτιστεῖς πρόσεργον ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ἔνδια δὴ καὶ προετυποῦτο ἐν αὐτῷ τὸ ἡμέ-
10 τερον βάπτισμα ἣ τε γιγνομένη ἀναγένησις ἐμαρτυρεῖτο τῇ πατρικῇ φωνῇ λέγοντος οὐτος ἐστιν ὁ νίος μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν φ εὐδόκησα. Καὶ τὸ πνεῦμα κατελθὸν ἔμεινεν ἐπ' αὐτῷ, καθὰ καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ βαπτίσματι τούτου μετέχειν ἐμελλομεν, ὅπερ λοιπὸν ἐξαιρέτως αὐτῷ παρ' ἡμᾶς προσγέγονε, διὰ τῆς πρὸς τὸν θεὸν λόγον ἐνώσεως τούτων μετέχοντι ὡν ὁ κατὰ φύσιν νίος.

15 Πανταχόδεν ἄρα δῆλον, ὡς περιττὸν μὲν τὸ τῆς κράσεως καὶ ἀπρεπὲς καὶ ἀφαρμόζον, ἐκάστης τῶν φύσεων ἀδιαλύτως ἐφ' ἑαυτῆς μεινάσης, πρόδηλον δὲ ὡς τὸ τῆς ἐνώσεως ἀφαρμόζον· διὰ γὰρ ταύτης συναχθεῖσαι αἱ φύσεις ἐν πρόσωπον κατὰ τὴν ἔνωσιν ἀπετελεσσαν, ὥστε ὅπερ ὁ κύριος ἐπὶ τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς φησὶν, ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο ἄλλα σάρκες μία, εἴποιμεν ἀν καὶ ἡμεῖς εἰκότες 20 κατὰ ἐνώσεως λόγον, ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο πρόσωπα, ἀλλ' ἐν, δηλονότι τῶν φύσεων διακεκριμένων. "Ωσπερ γὰρ ἐκεῖ οὐ λυμαίνεται τῷ ἀριθμῷ τῆς δυάδος τὸ μίαν λέγεσθαι τὴν σάρκα, πρόδηλον γὰρ καθ' ὅ μία λέγονται, οὕτω κάνταῦδα οὐ λυμαίνεται τῇ τῶν φύσεων διαφορᾷ τοῦ προσώπου ἡ ἔνωσις· ὅταν μὲν γὸρ τὰς φύσεις διακρίνωμεν, τελείαν τὴν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου φαμὲν καὶ τέλειον τὸ πρόσωπον,
25 οὐδὲ γὰρ ἀπρόσωπον ἐστιν ὑπόστασιν εἰπεῖν, τελείαν δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνδρῶπου φύσιν καὶ τὸ πρόσωπον ὄμοιως· ὅταν μέντοι ἐπὶ τὴν συνάφειαν ἀπίδωμεν, ἐν πρόσωπον τίτις φαμέν.

Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον κάνταῦδα ιδίαν φαμὲν τοῦ θεοῦ λόγου τὴν οὐσίαν, ιδίαν δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνδρῶπου· διακεκριμέναι γὰρ αἱ φύσεις, ἐν δὲ τὸ πρόσωπον τῇ 30 ἐνώσει ἀποειλούμενον, ὥστε κάνταῦδα ὅταν μὲν τὰς φύσεις διακρίνειν πειρώμεδαι.

---

7. Haec tria fragmenta leguntur ap. Leont. I. c. p. 305. — 7. Joh. 17, 22. — 11. Matth. 3, 17. — 12. Joh. 1, 32. — 15. Hoc fragmentum legitur etiam, sed non integrum græce in Justin. ep. I. c. p. 621 et latine in Act. C. C. II. IV. 29., II. VI. p. 344., Vig. C. 30., Pel. ep. p. 443. — 17. Just. ep.: ἐφαρμόζει. — 19. Matth. 19, 6. — 23. Just. ep.: τὴν — διαφορὰν. — 26. Just. ep.: εἶδωμεν.

τελειον τὸ πρόσωπον φαιμέν εἶναι τὸ τοῦ ἀνθρώπου, τελειον δὲ καὶ τὸ τῆς θεότητος,
ὅταν δὲ πρὸς τὴν ἔνθεσιν ἀποβλέψθωμεν, τότε ἐν εἶναι τὸ πρόσωπον ἀμφο τὰς
φύσεις κηρύττομεν, τῆς τε ἀνθρωπότητος τῇ θεότητι τὴν παρὰ τῆς κτίσεως τιμὴν
δεχομένης, καὶ τῆς θεότητος ἐν αὐτῇ πάντα ἐπειτελούσης τὰ δεοντα.

Ἐκ τοῦ λόγου δ. Ἐνταῦθα τοῖνυν τὸ ἐγένετο οὐδαμῶς ἑτέρως λέγεονται δυνά- 5
μενον εὑρήκαμεν, ἡ κατὰ τὸ δοκεῖν, ὁ δὴ καὶ αὐτὸ λεγόμενον ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ
καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ κυρίου δι' ἑτέρων ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ ἀκριβέστερον ἀδιδάξαμεν·
τὸ γὰρ δοκεῖν ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, τὸ δὲ δοκεῖν οὐ κατὰ τὸ μὴ εἰληφέναι
σάρκα ἀληθῆ, ἀλλὰ κατὰ τὸ μὴ γεγενῆσθαι. "Οταν μὲν γὰρ ἔλαβεν λέγῃ, οὐ
κατὰ τὸ δοκεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀληθές λέγει, ὅταν δὲ ἐγένετο, τότε κατὰ τὸ 10
δοκεῖν, οὐ γὰρ μετεποιήθη εἰς σάρκα. Προσεκτέον οὖν τὴν διάνοιαν τοῦ εὐαγγε-
λιστοῦ, οὕτως γάρ γνωσθεῖται τοῦ λεγομένου τὴν δύναμιν.

"Οπερ γὰρ ἐφ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐν τόπῳ λέγεται σχέσιν, τοῦτο ἐπὶ τοῦ θεοῦ
κατὰ τὴν γνώμης. "Ως γὰρ φαμέν ἐφ' ἡμῶν ὅτι ἐν τῷδε γέγονα τῷ τόπῳ,
οὕτως καὶ ἐπὶ θεοῦ ὅτι γέγονεν ἐν τῷδε, ἐπειδὴ ὅπερ ἐφ' ἡμῶν ἡ μετάβασις ἐρ- 15
γάζεται, τοῦτο ἐπὶ τοῦ θεοῦ ἡ γνώμη, ἀπανταχοῦ τῇ φύσει τυγχάνοντος.

Si utique quod dictum est Verbum caro factum est, secundum aliquam con-
versionem dictum est, quomodo inhabitavit suscipiendum est? Palam est enim
omnibus, quia quod inhabitat aliud est quam quod inhabitatur. Inhabitavit
enim in nobis, nostram naturam sumens et habitans, et in ea omnia salutis nostrae 20
dispensans. Quomodo ergo inhabitans caro factus est Deus Verbum. Palam est
quia non conversus, neque translatus: non enim inhabitare diceretur.

Ἐκ τοῦ λόγου ε. Ὡφδη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτὸν, καὶ
γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτεινότερον προσηύχετο, καὶ ἐγένετο ὁ ἴδρως αὐτοῦ ὥστε
θρέμβοις ἀλματος καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν γῆν. Οὐκοῦν τὸν μὲν ἀγῶνα, καὶ τοῦτον 25
οὐ τὸν τυχόντα φανερῶς ὑπομεμηκότα τὸν Χριστὸν ἐκ τῶν εἰρημένων μανθάνομεν.

Ποιαν δὲ καὶ ἔξει ἀκολουθίαν τὸ λεγόμενον, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς
καὶ ὁ ὡν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀναιρεῖται γὰρ θατέρῳ τὸ ἐτερον, τὸ μὲν καταβεβηκέναι
ἔξ οὐρανοῦ τῷ εἶναι ἐν τῷ οὐρανῷ, τὸ δὲ εἶναι τῷ καταβεβηκέναι. Ἀλλὰ κατα-
βεβηκε μὲν τῇ εἰς τὸν ἀνθρώπου ἐνοικήσει, ἔστι δὲ ἐν οὐρανῷ τῷ ἀπεριγράφῳ 30
τῆς φύσεως κᾶσι παρών.

5. Cf. Leont. I. c. — 5. Joh. 1, 14. — 17. V. Fac. 9, 5. «Th. nono de incarn. libro ad-
versus eosdem Apelinaristas.» — 19. Fac. Interjicit haec: Sed idem interpres est proprii verbi,
et praeveniens omnem calumniam tibi claudat. — 21. Sic c. Ver. Ed.: factum est Dei V. —
23. Leont. I. c. p. 306. — 24. Ed.: dyō̄sa. Versio lat.: agonia. — 25. Versio lat.: decurrentis.
— 25. Luc. 22., 43. 44. — 28. Joh. 3, 18.

Σκοτώμεν τότιν τις ἀνθρωπος περὶ οὐ ἐκπλήγεται καὶ θαυμάζει, ὅτι δὴ ὁ μονογενῆς κατηξέσει αὐτοῦ μηδέπατε καὶ ἐπισκοπὴν ποιήσασθαι· ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ περὶ παντὸς ἀνθρώπου εἴκηται ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ δέδεικται, ὅτι δὲ οὐδὲ περὶ ἑνὸς τινὸς των τυχόντων καὶ τοῦτο εὑδηλον· ἵνα δὲ ἄπαντα παρῷμεν, τὸ 5 πάντων εὐπιστέρερον τὴν ἀποστολικὴν μαρτυρίαν ἐκδεξάμενδα. Sribit igitur apostolus ad Hebreos, narrans de Christo, personamque suam non acceptabilem apud eos confirmans, ita dicit: testificatus est vero alicubi quidam dicens: quid est homo quod memor es ejus? aut filius hominis, quod visitas eum? Minorasti eum paulo minus ab angelis, gloria et honore coronasti eum, 10 et constituisti eum supra opera manuum tuarum: omnia subjecisti sub pedibus ejus. Et cum testimonium dixisset, interpretans ipsum intulit: Subjiciendo autem omnia, nihil dimisit non subiectum. Modo autem nondum videmus omnia ei subjecta. Et quis homo est, docens nos, quoniam dubium erat a voce posita apud beatum David, intulit: Paulo autem minus ab angelis minoratum videmus 15 Jesum, propter passionem mortis gloria et honore coronatum. Si igitur ex evangeliis quidem erudimur, ad dominum dixisse beatum David omnia quae sunt psalmi, et cetera, et quod memor es, et visitas, et minorasti, et subjecisti, ex apostolo vero Jesum esse discimus, de quo loquens David dicit, quod ejus memor est, et quod eum visitavit, sed etiam quod omnia subjecit ei, cum paulo 20 minus ab angelis minorasset eum, cessate vel vix aliquando a vestra impudentia, cognoscentes quod oportet. Videtis enim hominum sceleratissimi, quanta naturarum est differentia, quod hic quidem stupefactus est, quia et memor esse hominis dignatur, et visitare eum ceterorumque participem facere, quorum eum 25 participem fecit: ille vero e contrario miratur, quod tantorum particeps esse supra suam naturam meruit: et hic quidem tamquam beneficium dans mirificatur, et magna praestans, et supra naturam ejus qui consequitur beneficium: ille vero tamquam beneficium consequens, et majora, quam est, ab eo suscipiens.

Sicut enim per tales voces ex scriptura divina naturarum differentias edocemur, sic et adunationem discimus, quoties ambarum naturarum proprietates in unum 30 conducit, et sicut de uno quodam eloquitur. Hoc enim est simul ostendere et naturas differentes, et personae adunationem: ex differentia quidem eorum quae

---

1. Haec latine habentur in Act. C. C. II. V. p. 234 s., ubi multo plura quam apud Leonitium leguntur. — 3. V. περὶ π. ἀνθράκου ego adjicienda censui. Act. C. C. II. V.: de omni. c. Par.: de omnibus. — 14. V. minus om. c. Par. — 21. C. Bellov.: o omnium hominum. — 26. V. 'et ante supra om. c. Par. — 28. Cf. Facund. 9, 3. «decimo i. capitulo LXX.» — 28. C. Ver.: differentiam.

dicuntur differentia intelligitur naturarum: cum autem rediguntur, manifestam suspicimus adunationem. Beatus itaque Joannes evangelista dicit: Altera die vidit Jesum venientem ad se et dicit, ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Iste est de quo ego dixi, quia post me venit vir, qui ante me factus est, quia prior me erat, et ego nesciebam eum. Hic enim dicendo, vidit Jesum venientem ad se, et ille dicit, ecce agnus Dei, manifeste humanitatem significare mihi videtur. Hoc enim videbat baptista Joannes, hoc erat quod suscepserat mortem: corpus videlicet, quod pro omni oblatione est mutanda. Quod vero sequitur, qui tollit peccata mundi, nequam jam convenit carni. Non enim illius erat totius mundi peccatum auferre, sed erat hoc pro certo divinitatis opus.

10

Ex libro undecimo. Ad haec itaque sufficient quidem et quae diximus, ubi et naturarum differentiam ostendimus, et personae unitatem, et quod secundum naturas iste quidem beneficium accipit, ille autem beneficium dat, certa constituta unitate, ex qua indivise ab universa creatura honor impletatur.

Ἐκ τοῦ λόγου ιβ. Λιὰ τούτο οὐκ εἰπεν· Αἰδίνοντες ἡμῖν ἐν τῷ νέῳ, ἀλλ᾽ ἐν 15 νέῳ, διὸ καὶ λεγόμενον ἀπολύτως ὁμοσύρρα πατέρα τεντὸν σημαίνειν ἡδύντατο, πρωτοεύλος μὲν σημαίνων τὸν ἀληθινὸν νίστρον, ἀληθῆ δὲ νέὸν λέγει τὸν τῇ φυσικῇ γεννήσει τὴν νίστρην πατημένον, ἐπομένως δὲ συνεπεδεχόμενον τῇ σημασίᾳ καὶ τὸν κατὰ ὄληθευτα τῆς ἀξίας μετάκοντα τῷ πρὸς αὐτὸν ἔνθετο.

Ἄραι πανδοκεῖται λουτὸν τῆς ἀναποκόντου μάκης, ἀκοστήσασται δὲ λουτὸν τῆς 20 μακαρίου φυλοκεκάστας, αἰδεοδέντες τῶν ἀκρημάτων τὸ προφατεῖς; πολλοὺς γάρ φρονίν νίστρος εἰς δόξαν ἀγαγόντα. Ἰδού τοίνυν ἐν τῷ τῆς νίστρης λέγει τοις συγκαπατάττετον ὁ ἀπόστολος φαίνεται τὸν ἀναδημάτεται ἀνθρώπον τοις πολλαῖς, σὺ καὶ δροσεῖσιν ἀκείνοις τῆς νίστρης ματέχων, ἀλλὰ καθ' ὅμοιασιν καθ' ὁ κάρπεται προσοληφετε τὴν νάστητα, τῆς δεότητος μόνης τὴν φωναῖται νάστητα πατημένης· πρό- 25 δηλον γάρ ἐκεῖνο, ὡς τῆς νάστητος αὐτῷ παρὰ τοὺς λουτοὺς ἀνθρώπους πρόσεσται τὸ ἀξιότετον τῷ πρὸς αὐτὸν ἔπιστα, ὅπερ καὶ τῷ τοῦ νέου φωνῇ συμπλικούμενος συμπαραίται μετάνεται. Ἀλλὰ λογοκοιούνται πρὸς ἡμᾶς, ὅτι εἰ δύσι τέλεσα φάσκομεν, πάντας δύσι καὶ τοὺς νίστρος δροῦμεν. Ἀλλ' ἵδου καὶ νίστρος ἀρηται ἐν τῷ δειλῷ γραφῆ πατέται τῆς δεάστητος ἀπελέγομέντης τοὺς λουτοὺς ἀνθρώπους συντεταγμένος, καὶ 30 οὐκ ἡδη φύσι φαμέν τοὺς νάστους, εἰς δὲ διάδομοιο εἶται δικαῖοις, διετέρῳ δὲ τῷ φύσεων διαιρεσίς ἀναγκαῖος διφέλεις διαμένειν καὶ ὃ τοῦ προσώπου ἔνωσις ἀδια- σπάστως φυλάττεοδαι. Καὶ εἰρηκὼς πολλοὺς νίστρος εἰς δόξαν ἀγαγόντα, ἐπάγει·

5. Joh. 1, 29. ss. — 11. Act. C. C. II. VI. p. 343. — 15. Cf. Leont. I. c. p. 306 ss. — 16. Hebr. 1, 1. — 20. Hoc leguntur Iustini ex parte Act. C. C. II. IV. 46. «Ej. ex interpretatione ep. ad Hebr., Vig. C. 47., p. 236. — 22. Hebr. 2, 10.

τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, διὰ παθημάτων τελειώσαι. Όρατε πᾶς φανερῶς τὸν θεὸν λόγον· φῆσθε διὰ παθημάτων τετελειωκέντα τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον, ὃν καὶ ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἐκάλεσεν, ὃς αὐτὸν τε πρῶτον ταύτης ἀξιωδέντα καὶ ἔτεροις αἴτιον καταστάντα.

5 "Απασι γάρ τοῖς τοιούτοις κατὰ τὴν ἔξήγησιν τὸ τοῦ νιοῦ τιθέντες ὄνομα διατελοῦσιν ἄνθρωπινωτέρων γάρ ὅντων τῶν λεγομένων, ἐδικαστον ταύτη κεχρῆσθαι τῇ φωνῇ, ἣν τινα καὶ εἶναι αὐτῷ τὴν προσηγορίαν συνέβαινεν, καὶ ὅτι Ἰησοῦς ὄνομα τοῦ ἀναληφθέντος ἡ προσηγορία; ὕστερον καὶ τῶν ἀποστόλων τὸ Πέτρος καὶ Παῦλος, ἡ εἰ τι τοιοῦτο λεγόμενον, οὕτω τε ἐπικληθὲν αὐτῷ μετὰ τὴν γέννησιν
10 τὴν ἐκ Μαρτίας.

"Αλλὰ πρὸς τοῦτο φασὶν, ὅτι τὸ Ἰησοῦς ὄνομα σωτῆρα σημαίνει, σωτήρ δὲ φασὶ πᾶς ὃν ὁ ἄνθρωπος λέγοιτο; ἐπικελημένοι ὅτι Ἰησοῦς ἐλέγετο καὶ ὁ τοῦ Ναοῦ, καὶ τὸ δὴ θαυμαστόν, οὐκ ἀπό τινος οὔτε κληθὲς συντυχίας ἐν τῇ γενέσει, ἀλλὰ μετονομασθεὶς ὑπὸ τοῦ Μωσέως· δῆλον δὲ ὡς οὐκ ἄν αὐτὸς θεῖναι ἐπ' ἀν-
15 θρώπουν ἡτούχετο, εἴπερ θεῖας ἦν πάντως φύσεως σημαντικόν.

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν νιῷ. Φανερῶς γάρ ἐνταῦθα ἐν νιῷ τῷ ἄνθρώπῳ λέγων δεκτηνοτε. Cui enim dixit aliquando angelorum: filius meus es tu, ego hodie genui te. Nullum, dicit, participem fecit dignitatis
20 filii. Hoc enim quod dixit, genui te, quasi per hoc participationem filiationis dedit: omnino vero aperte nullam habens ad Deum Verbum communionem apparet hoc quod dictum est.

"Ωστε οὐ μόνον υἱὸν αὐτὸν ἀποκαλεῖ τοῦ θεοῦ λόγον ἀφορίσας, ἀλλὰ καὶ συντάττων κατὰ τὸν τῆς νιότητος λόγον τοῖς λοιποῖς τοῖς μετεσχηκόσι τῆς ιδιότητος
25 ἐλέγχεται, ἐπειπερ χάριτε καὶ αὐτὸς μετέσχηκε τῆς νιότητος, οὐ φυσικῶς ἐκ τοῦ πατρὸς γεγενημένος, ἔχων μέντοι παρὰ τοὺς λοιποὺς τὴν ὑπεροχὴν, ὅτι τῷ πρὸς αὐτὸν ἐγώσει κέκτηται τὴν νιότητα, ὃ δὴ κυριωτέρων αὐτῷ τοῦ πράγματος χαρί-
ζεται τὴν μετουσίαν.

Καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτῷ Ἰησοῦν· οὗτος ἔσται μέγας καὶ νιός ὑψίστου
30 κληδήσεται. Ίδου· τοινυν ὅπως τὸν ἐκ Μαρτίας εὐαγγελιζόμενος τόκον κατὰ σάρκα λέγων, καὶ Ἰησοῦν μὲν αὐτὸν κληδῆναι κελεύει, υἱὸν δὲ ὑψίστου κληδήσεσθαι

1. Hebr. 2, 10. — 3. V. αὐτῶν versionem lat. secutus addidi. — 11. Haec v. latine in Act. C. C. II. IV. 47. et in Vig. C. 48. — 16. Latino haec leguntur in Act. C. C. II. V. p. 299, ubi nonnulla adduntur. — 17. Hebr. 1, 1. — 19. Hebr. 1, 5. — 19. C. Par.: angelorum participem. — 23. V. haec latine in Act. C. C. II. IV. 48. et in Vig. C. 49. — 30. Lue. 1, 31. 32. Αὐτῷ. Versio lat: ejus.

προσαγορεύει, εἰκόνως τὸ μὲν τεθῆκαι καλεύμαν ὡς προσηγορίαν τοῦ τετραμέτου, τὸ δὲ αὐληδήσσασαι προσαγορεύων, ἐπειδὴ τετῆς ἦν σύμβολον τὸ ὄνομα, ἢν ἐξῆς ἐβεβαίου τοῦ προάγματος, η̄ μετουνοῖται.

Δῆλον δὲ ὅτε περ ἐν τῇ τοῦ φύσεων διακρίσει πάντως ἡμῖν ἀπειπεργμάται τὸ αἰδεντία, ὡς δὲ μὲν θεός λόγος κατὰ τὴν φυσικὴν γένηταιν οὐδέ εἶναι λέγεται, ὃ φέδοντος αὐτοῦ τοῦ πολλῷ γε μετένομος οὐσίης ἡ κατ' αὐτὸν τοῦ νιού τῆς ἀξίας ἀκολαύειν διὰ τὴν πρὸς ἀπειπετον. συνάφεται.

Ad haec autem beatissimus apostolus respondens conatur ostendere, quomodo particeps est divini honoris, et quod eo fruatur non propter suam natum, sed propter inhabitantem virtutem. 10

Si vero aliquis interrogare voluerit, quid tandem esse dicam Iesum Christum, dico Deum et filium Dei.

Ex libro tertio deoīmo. Consonantia et apostolus dicit: Et manifeste magnum est pietatis mysterium, ὃς ἀφαιρεράθη ἐν σαιρὶ, ἀδεκαιώθη ἐν πνεύματι, δεδικασθῶσαι ἐν πνεύματι λέγων αὐτὸν, εἴτε ὡς πρὸ τοῦ βαπτίσματος μετὰ τῆς προση- 15 κούσης ἀκριβετας τὸν οὐρανον φυλάξαντα, εἴτε ὡς καὶ μετ' ἐκεῖνο τὴν τῆς χάριτος πολετείαν τῇ τοῦ πνεύματος συνεργείᾳ μετὰ πολλῆς πληροῦντα τῆς ἀκριβετος:

Οὐδὲ γάρ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου πρὸς αὐτὸν αἰρημένον, ὅτι ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ τοῦ βαπτισθῆναι, καὶ αὐτὸς ἔρχῃ πρός με; οὐδὲ τοῦτο ἀναρρέσσει τὸ τὸν ἀνδρῶν εἶναι τὸν βαπτισθέματον· ἀρμόσσει γάρ αὐτῷ καὶ κατὰ τὸν τῆς ἀνδρωπότητος λόγον, 20 ἐπεικερ κατά τε αὐτὴν τὴν ἀρετὴν πολλὴν ἀλλε τὴν ὄπεροχὴν πρὸς Ἰωάννην, καὶ διὰ τὴν ἐνθεούσαν αὐτῷ τῆς θεότητος φύσιν οὐχ ὑπὲρ Ἰωάννην μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάντας ἀνδρῶπον, ἥδη δὲ καὶ ὑπὲρ τὴν κτίσιν ἔχων τὸ ἀξίωμα, δικαίως ἐγνωρίζετο.

Διόπερ δὲ κύριος βουλόμενος ἐν τῷ χρείᾳ τῆς τροφῆς τό τε καρτερικὸν καὶ ἐμ- 25 φιλόσοφον ἐπιθετικασθεῖται, τοῦτο μὲν γενέσθαι οὐκ αἰτεῖ χρεῖα φησίν· δεικνὺς δὲ ἀτε ἔλασσον αὐτῷ μιλει τῆς τροφῆς, καὶ προτιμότερον αὐτῷ τῆς ἀρετῆς οὐδὲν, φησὶ πρὸς αὐτὸν· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ· ξένεσται ἀνδρῶπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ φήματι ἐπικρατευομένῳ δεῖται στόματος θεοῦ.

Τούτο γάρ δὲ διάβολος διπούδασε, πείσσαι μὲν αὐτὸν ὡς οὐδαμῶς αὐτοῦ φροντεις 30 τοῦ θεοῦ· διὸ ἔλεγον αἱ οὐδέ εἰ τοῦ θεοῦ, ποιησον τόδε, τουτόστιν ἔργῳ δεῖσον,

2. Ed.: προσαγορεύειν. — 8. V. Act. C. C. II. VI. p. 344. — 11. V. Fec. 9, 3. —

13. Cf. Leont. I. c. p. 308 s. Primum fragmentum v. latine paulo auctius in Act. C. C. II. IV. 53 et in Vig. C. 54. — 14. I. Timoth. 3, 16. — 19. Math. 3, 14. — 26. V. χρεῖα in ed. deest. Versio lat.: necessitas. — 20. Math. 4, 4.

ὅτι μέλεις σου τῷ θεῷ. Αὐτὸς δὲ ὑπισχνεῖτο μεγάλαι, ὡς δι' ἐκαθευ μὲν ἀποστήσων . τοῦ θεοῦ, διὰ δὲ τῶν ὑποσχέσεων οἰκειόσιν ἔστω, καὶ τῇ μὲν προτέρᾳ πείρᾳ τὸν ἄρτον προβάλλεται, τῇ δὲνη γαργαλίζων ἐπὶ τὴν πείραν ἔλθειν.

Διόπερ ὁ κύριος ἐν τοῖς τρισὶν ἡττήσας αὐτὸν, ἡμεν τὴν κατ' αὐτοῦ δίκην ἔχαρισατο. Οὐκ αἰτήσας μὲν γάρ τὸ τὸν ἄρτον γενέσθαι παρὰ τοῦ θεοῦ, ἔδειξεν ἕστιον ἡδονῆς κρατοῦντα, μὴ βαλὼν δὲ ἕστιον κάτω, δόξῃς ἵπερίδε, πεισας ἄκαντας ὡς οὐ μελειν αὐτῷ ταύτης, διὰ δὲ τοῦ τρίτου κρατήσας τῶν τοῦ κόσμου ἀγαθῶν, ἔδειξεν ἕστιον οὐδὲν τούτων ὑπὲρ εὐσεβείας ἡττώμενον.

Bonum est in hoc loco maxime concludere, quid virtutis habeant ea quae dicta sunt, sive conversari, sive baptizari, sive crucifigi, sive mori, sive sepeliri et resurgere. Non puro alicui haec coaptantes homini dicimus: hoc enim in unaquaque dictatorum demonstratione addere non moramur, ut nullam calumniantibus praefbeamus male loquendi occasionem: sed inhabitato quidem a Deo Verbo ab ipsa in utero matris plasmatione: inhabitato vero, non secundum communem inhabitationem, neque iuxta eam quae in multis intelligitur gratiam: sed iuxta quamdam excellentem, secundum quam etiam adunari dicimus utrasque naturas, et unam iuxta adunctionem effectam esse personam.

Ἐκ τοῦ λόγοι εδ. Ἐντεῦδεν οὖν καὶ τασσάτη γέγονεν περὶ τὸν ἄνδρα πονηρὸν ἡ τεμὴ καταξιαθέντα δεισις ἐναπήσεως τοῦ τε καθησθαι ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς καὶ 20 προσκυκεῖσθαι παρὰ πάσης τῆς κτίσεως· οὐδὲ γάρ ἂν ὁ θεὸς οὔτες ἀπλῶς καὶ ἄνευ τενὸς χρησιμού λόγου ἄνδρα πονηρὸν μὲν ἐλάμβανε καὶ ἥνον πρὸς ἔστιον, προσκυνεῖσθαι παρὰ τῆς κτίσεως παρασκευήσιν ἀπάσης, τὰς δέ γε ποητὰς φύσεις προσκυνεῖν ἔδικαλον, εἰ μὴ τὰ περὶ αὐτὰν γεγονότα ποιητὴ πάσης ἣν εὐεργεσία τῆς κτίσεως.

Ταῦτο δὲ τοῦτο φύσομεν δικαῖως καὶ ἐπὶ τοῦ κυρίου, ὅτι περ ὁ θεὸς λόγος ἐπιστόμενος αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν, καὶ δὴ κατὰ πρόγνωσιν εὐδὺς ἄγωδεν ἐν τῇ τῆς διαπλάσεως ἀρχῇ ἐνοικῆσαι τε εὐδοκήσας καὶ ἐνώσας αὐτὸν ἔστω τῇ σχέσει τῆς γνώμης, μείζονά τενα παρεῖχεν αὐτῷ τὴν χάριν, ἀς τῆς εἰς αὐτὸν χάριτος εἰς πάγιας τοὺς ἐξῆς διαδοθησομένης ἀνδρώποντος· ὅδεν καὶ τὴν περὶ τὰ καλὰ πρόθεσιν 30 ἀνθρακῶν αὐτῷ διεφύλαττεν. Οὐ γάρ δὴ ταῦτα φύσομεν, ὅτι περ ὁ ἄνδρα πονηρὸν πρόθεσιν είχεν οὐδεμίαν, ἀλλ' ὅτε προύτειτο μὲν αὐτῷ τὸ καλὸν, μᾶλλον δὲ πλειστη αὐτῷ τῆς κατὰ πρόθεσιν προσῆγη ἡ τε τοῦ καλοῦ στοργὴ, καὶ τὸ τοῦ ἐναντίου μῆσας· διεφυλάττετο δὲ αὐτῷ τὰ τῆς προδέσεως ἀκέραια ὑπὸ τῆς δεισι-

1. Ed.: σος. — 9. Cf. Fac. 3, 2. — 18. Cf. Leont. I. c. p. 309. — 25. Haec latine leguntur in Act. C. C. II. IV. 54 et in Vig. C. 55.

χείρος, ἀπώλει τοῦ θεοῦ ὄντος τις δυτερόβλεψ, ἐκσταμένου, καὶ οὐ πρὸς τὴν τούτου βεβαιότητα πολλῆς αὐτοῦ περήφοντος τῇ στάσει ἐποιήσαντες ἡδεῖ τῆς ἀπόκτησης ἡμῶν πατρός· ὅπερ εὖτε ἀδελφος εἶπε τις ἀνθρακας τῷ περὶ πάντας ἀγαπητον τε παρεσκήνωτε τῷ ἥπερ τοῦ παρόντος λαρνάκην ἀνθράκην.

Et secundum duas rationes locum imaginis obtinet. Qui enim sunt quosdam, 5 post mortem eorum stupias: imagines statuentes, hoc sufficiens mortis solatum habere arbitrantur, et eum qui non videtur, nec praesens est, tamquam in imagine aspicientes putant videre, ita flammam desiderii et vigorem placentes. Sed etiam illi, qui per civitates habent imperatorum imagines, tamquam praesentes et videndos honorare videntur eos qui non sunt praesentes, cultu et adoratione imaginam. 10 Ista autem utraque per illum adimplentur, omnes enim qui cum illo sunt, et virtutem sequuntur, et debitorum Dei parati redditores, diligunt eum, et valde honorant: et caritatem quidem ei, divina natura licet non aspiciatur, adimplent in illo qui ab omnibus videtur, sic omnibus existimantibus, ut ipsum videntibus per illum, et illi semper praesentibus: et honorum vero omnem sic attribuant, 15 tamquam imagini imperiali, cum quasi in ipso sit divina natura, et in ipso spectetur. Si enim et filius est qui inhabitare dicitur, sed cum eo est omnia pater et inseparabiliter omnino ad filium esse ab omni creditur creatura, et Spiritus autem non absit, utpote etiam in loco unctionis factus ei, et cum eo est semper qui assumptus est; et non mirandum est, cum etiam in quibuslibet hominibus via 20 tutem sequentibus eum filio et pater esse dicatur: venimus enim et ego et pater, et mansionem apud ipsum faciemus. Quod autem et Spiritus ejusmodi hominum inseparabilis est, certum est omnibus.

Ex libro quinto desimo. Nemo artificio interrogationum decipiatur; flagitium enim est deponere quidem tantum testium subiecta, secundum quod apostolus 25 dixit, astatis autem interrogationibus deceptos adversariorum parti conjungi. Quae vero sunt, quae eum arte interrogant? Hominis genitrix Maria, et Dei genitrix? Et qui crucifixus est, utrum Deus en homo? Sed istorum quidem certa est absolutio et ex his quae praediximus in responsis, quae ad interrogationes futurunt: tamen vero dicatur et jam nunc, quae compendiose respondere oportet, ut nulla 30 eis occasio astutiae relinquatur.

5. Cf. Act. C. C. II. IV. 17. «Ej. Th. ex l. quartodecimo de inc., ubi dicit, quod imago erat Christus Dei Verbi, et sicut imago imperialis adorabatur ab omnibus.» et Vig. C. 18. — 6. C. Par.: ex morte. — 9. Vig. C.: videntes. — 11. C. Par.: adimpletur. — 13. Sic Vig. C. Act.: adimpler. — 16. Vett. II. et add.: spectatur. — 22. C. Par., Vig. C.: apud eum. — 22. Joh. 14, 23. — 24. Cf. Act. C. C. II. V. p. 237. — 29. C. Par.: interrogationem.

"Οταν τοινυ ἐρωτῶσιν, ἀνδρωποτόκος η̄ θεοτόκος η̄ Μαρία, λεγέσθω παρ' ἡμῶν ἀμφότεραι, τὸ μὲν γὰρ τῇ φύσει τοῦ πράγματος, τὸ δὲ τῇ ἀναφορῇ ἀνδρωποτόκος μὲν γὰρ τῇ φύσει, ἐπεικερ ἀνδρωπος ἢν δὲ ἐν τῇ κοιλᾳ τῆς Μαρίας, ὡς καὶ προηλθεν ἐκεῖθεν, θεοτόκος δὲ ἐπεικερ θεός ἢν ἐν τῷ τεχθέντει ἀνδρώπῳ, οὐκ ἐν αὐτῷ 5 περιγραφόμενος κατὰ τὴν φύσιν, ἐν αὐτῷ δὲ ὡν· κατὰ τὴν σχέσιν τῆς γνώμης. Itaque utraque quidem dici justum est, non autem secundum similem rationem. Nec enim sicut homo in utero ut esset suscepit initium, sic et Deus. Verbum, erat enim ante omnem creaturam. Itaque et utraque dici justum est, et utrumque eorum secundum propriam rationem. Idem autem respondendum et si interrogant, 10 Deus crucifixus est, an homo? quod utraque quidem, non autem secundum similem rationem. Nam hic quidem crucifixus est utpote et passionem suscipiens et ligno affixus et ab Iudeis detentus, ille autem, quod erat cum ipso secundum praedictam causam.

Quis est igitur qui in orbem terrarum introducitur et dominationem ejus 15 accipit, de qua ei et adorari ab angelis acquiritur? Neo enim insaniens aliquis dicat, Deum Verbum esse introductum, qui omnia non existentia fecit, ineffabili ejus virtute donans eis ut essent.

Πλέον γὰρ ὥχλετο δὲ κύριος καὶ ἡγανήκετο πρὸς τὰ ψυχικὰ πάδη ὑπὲρ τὰ τοῦ σώματος, καὶ τῷ κρείττονι λογισμῷ τὰς ἡδανός· ἔχειροῦτο, τῆς θεότητος δηλαδὴ 20 μεσιτευούσης καὶ βοηθούσης αὐτῷ πρὸς τὴν πατόρθωσιν. Unde et dominus ad haec maxime instituens videtur certamen. Cupiditate enim pecuniarum non deceptus, et gloriae desiderio non tentus, carni quidem praebeuit nihil, nec enim illius erat talibus vinci; animam autem si non recepisset, sed deitas est quae ea vinceret, nullatenus eorum quae facta sunt, ad nos respicit lucrum; quae enim ad conversationis perfectionem similitudo deitatis et animae humanae? Et videntur domini certamina non ad nos respiciens habere lucrum, sed ostentationis cujusdam gratia fuisse. Quodai hoc dicere non est possibile, certum etenim est quod illa propter nos facta sunt, et in auctoritate certamen instituit ad animas passiones, minus autem ad carnis: quanto et amplius et magis inquietare illas contingebat, et magis illa

1. Haec graece exhibet Leont. I. c., habentur vero etiam latine in Act. C. C. II. IV. 43, ubi male ex I. XII desumpta dicuntur, et in Vig. C. 44. — 9. Vett. II.: est et. — 11. V. utpote om. c. Par. — 12. C. Par.: autem secundum quod. — 14. V. Act. C. C. II. V p. 238. — 15. Vid. Hebr. 1, 6. — 18. Graeca leguntur ap. Leont. I. c., latine fragmentum exhibent Act. C. C. II. IV. 27., Vig. C. 28. et Pelag. ep. p. 443. — 23. Sic Vig. C. Vulgo: vicerat. — 25. Vig. C.: Etiam. Lege: Et jam.

erant, quae et amplioris indigebant medicinae, videlicet quod et carnem et animam assumens, per utraque pro utrisque certabat: mortificans quidem in carne peccatum, et mansuetans ejus libidines et facile capiendas meliore ratione animae faciens; erudiens autem animam et exercitans et suas passiones vincere, et carnis refrenare libidines. Haec enim deitas inhabitans operabatur, haec inhabitans 5 medebatur utrique eorum.

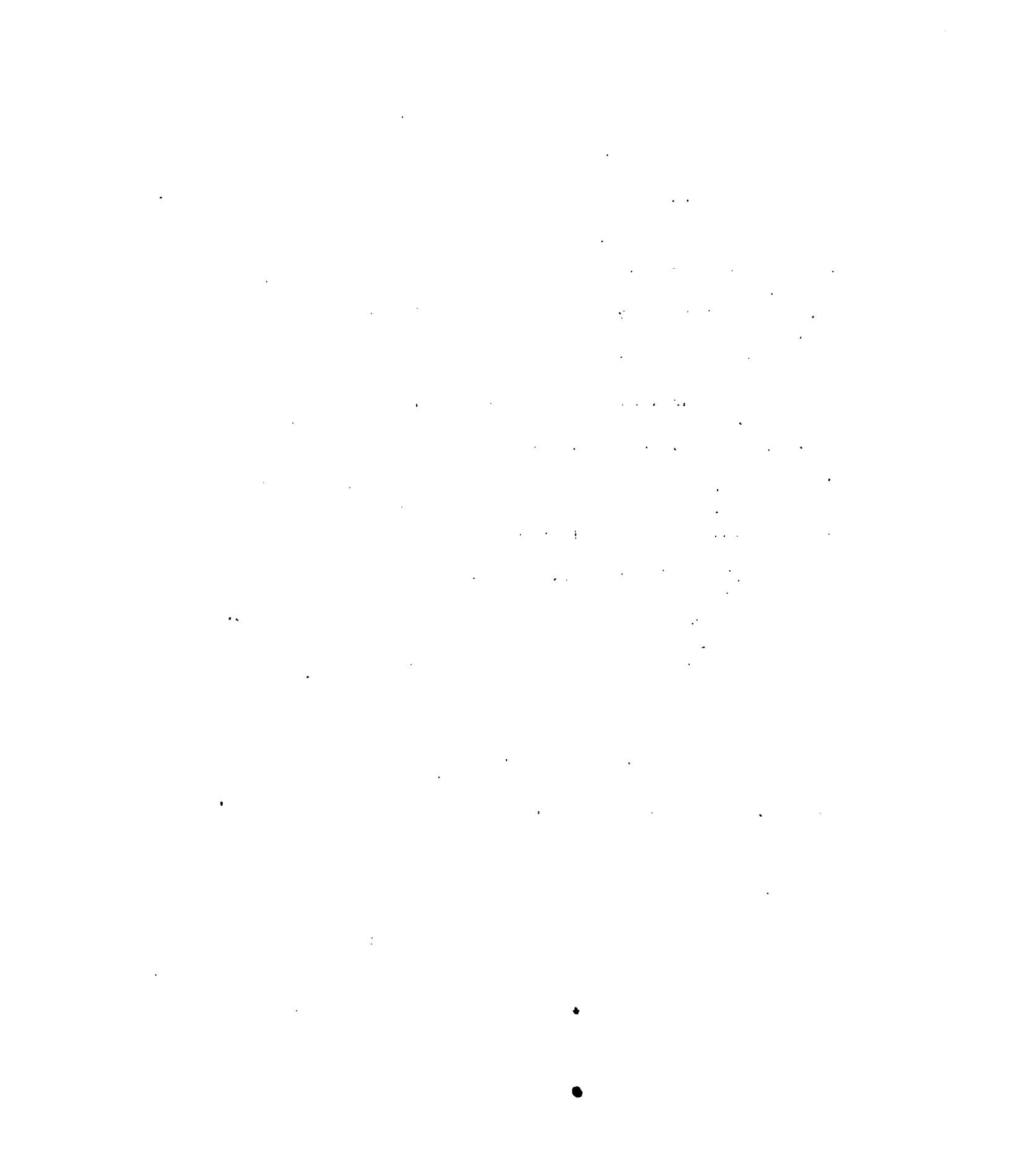
Propter quod utrumque juste filius vocatur, una exstante persona, quam ad unatis naturarum efficit.

Κατὰ τὴν πρόγνωσιν τοῦ λόγου δειχθεὶς ὁ τεχθεὶς ἐκ τῆς παρθένου δίχα σπορᾶς ἄνδρωπος οὐ διεκρίνη τοῦ λόγου ταυτότητη γνώμης αὐτῷ συνημμένος, καθ' ἣν 10 εἰδοκήσας ἥνωσεν αὐτὸν ἑαυτῷ καὶ διένδειξεν αὐτὸν καὶ τὴν ἐνέργειαν πρὸς αὐτὸν ἀπαράλλακτον, αὐθεντικαν τε καὶ δξονοταν τὴν αὐτὴν ἀδιαίρετον ἔχοντα καὶ τὴν προσκύνησιν ισότητος νόμῳ μὴ παραλλάσσουσαν.

Haec sunt quotquot reperiri potuerunt amplissimi hujus Theodori libri fragmenta. Quorum paucitatem cum intuemur, est sane quod eorum hominum 15 doctorum sortem commiseremur, qui cum dies noctesque religiose perscrutati quid in quaque re verum, justum quidque honestum esset, ab iis deflexerint, quae temporis ingenium requirere videretur, ne illud quidem assequuntur, ut cogitata sua et inventa integra posterorum usibus tradantur. Quamquam temporum injuria non solet esse diurna; illud vero, Commilitones optimi, non eo valere debet 20 ut aut fallacibus temporibus callide inserviamus, aut animo demisso turpiter torpescamus, nam, ut egregie Johannes Philoponus, μηδὲν ἔστω μηδενὶ τῆς ἀληθεῖας ἐπιπροσθεν.

---

1. Sic Vig. C. Vulgo: erat — indigebat. Vig. C.: ampliori — medicina. — 2. Vig. C.: assumens pro utraque certabat. — 4. V. autem om. e. Par. — 5. Vig. C.: Haec autem. — 6. C. Bellov., edd. vett.: meditabatur. C. Par.: mediabatur. — 7. Cf. Fac. 9, 3. — 9. Hic denique in fine posui fragmentum, quod utpote ἐκ τοῦ περὶ ἀναθρωπήσεως desumptum assertar in Act. C. Lateran. a. 649 Mansi X. p. 1120. — 10. Ed. συνημμένως.

INDEX LECTIONUM
IN
ACADEMIA TURICENSIS
INDE
A DIE I. MENSIS NOVEMBRI M.DCCC.XLVII.
USQUE
AD DIEM XX. MENSIS MARTII M.DCCC.XLVIII.
HABENDARUM.
RECTOR MAGNIFICUS: C. E. HASSE.

I. Ordinis Theologorum.

Decanus: A. SCHWYZER, Dr. Theol.

1. *Professorum ordinariorum:*

F. HITZIG, Dr. Theol.

- 1) Introductionem in Vetus Testamentum quinis p. h. horis tradet.
- 2) Iesiae libri partem posteriorem adiectis selectis Ieremiae vaticiniis quinis horis explicabit.
- 3) Exercitationes V. T. exegeticas binis p. h. horis moderatibus committitibus Exodus interpretationem proponet.

I. P. LANGE, Dr. Theol.

- 1) Alteram partem historiae ecclesiasticae senis horis enarrabit.
- 2) Dogmaticen philosophicam binis horis docebit.
- 3) Doctrinam de hymnis binis horis tradet.
- 4) Exercitationes homileticas binis horis moderabitur.

A. SCHWEIZER, Dr. Theol.

- 1) Evangelium Ioanneum quaternis horis exponet.
- 2) Ethicen Christianam quaternis horis tradet.
- 3) Theologiam quam dicunt pastoralem binis horis docebit.

O. F. FRITZSCHE, Dr. Theol.

- 1) Epistolam ad Hebraeos ternis horis interpretabitur.
  - 2) Committones in interpretando Novo Testamento binis horis exercebit.
- Explicabitur epistola Pauli ad Romanos.
- 3) De rebus ecclesiasticis recenti memoria gestis binis horis disseret.

2. Professoris extraordinarii:

M. ULRICH, V. D. M.

- 1) Acta Apostolorum ternis horis illustrabit.
- 2) Pastorales quas vocant epistolas totidem horis exponet.

3. Privatim docentium:

I. E. USTERI, Parochus.

- 1) Priorem Pauli ad Corinthios epistolam binis horis explicabit.
- 2) Archaeologiam Christianam binis horis tradet.

A. KOCH, Dr. Phil.

- 1) Geographiam atque historiam biblicam i. e. antiquitatum hebraicarum partem priorem ternis horis enarrabit.
- 2) Vaticiniorum Iesaiae cap. 1—39 quaternis horis exponet.
- 3) Synopseos evangelicae partem ultimam, quae est de passione, morte ac resurrectione Iesu Christi, singulis horis explicabit.
- 4) Pauli epistolas ad Galatas et Thessalonenses, praemissa copiosa in omnes Pauli epistolas introductione, ternis horis interpretabitur.
- 5) Ethnicarum Orientis gentium historiam civilem ac sacram quaternis horis enarrabit.

III. Ordinis Iureconsultorum.

Decanus : I. C. BLUNTSCHLI, Dr.

1. Professorum ordinariorum :

I. C. BLUNTSCHLI, Dr.

- 1) Historiam publicam et forensem Germaniae senis horis tradet.
- 2) Ius de mercatura commune quaternis horis docebit,
- 3) Ius confoederationis Helveticae binis horis illustrabit.

A. ERXLEBEN, Dr.

- 1) Pandectas duce b. Puchtae libro (edit. 3. Lips. 1845.) denis horis tradet.
- 2) Ius hereditarium Romanum, i. e. alteram Pandectarum partem, quaternis horis docebit.

G. GEIB, Dr.

- 1) Processus summarios una cum doctrina de concursu creditorum binis horis exponet.
- 2) Historiam iuris criminalis binis horis enarrabit.
- 3) Processum criminalem Germanicum communem, rationem processus criminalis Anglorum et Francogallorum habiturus, quinis horis docebit.
- 4) Practicum ad ius criminale spectans ternis horis moderabitur.

2. Professoris extraordinarii :

H. ESCHER, Dr.

- 1) Encyclopaediam doctrinarum politicarum subiecta librorum notitia binis horis tradet.
- 2) Ius criminale, ratione maxime habita poenalis codicis Turicensis, quaternis horis docebit.
- 3) Ius gentium, duce Hefstero, quaternis horis illustrabit.

3. Privatim docentium :

I. SCHAUBERG, Dr.

- 1) Encyclopaediam doctrinarum politicarum et forensium quaternis horis tradet.
- 2) Processum civilem Turicensium quaternis horis docebit.
- 3) Practicum ad processum civilem spectans, praecipue processus civilis Turicensis rationem habiturus, binis horis instituet.

R. RÜTTIMANN, Senator.

Iuris privati Turicensium partem posteriorem, quae est de obligationibus, familiis et hereditatibus, sensis horis explicabit.

F. DE WYSS, Dr.

- 1) Historiam et institutiones iuris Romani sensis horis exponet.
- 2) Iuris privati Turicensium partem alteram, i. e. ius familiare et hereditatem, ternis horis illustrabit.

III. Ordinis Medicorum.

Decanus: H. LOCHER-ZWINGLI, Dr.

1. Professorum ordinariorum:

H. LOCHER-ZWINGLI, Dr.

- 1) Chirurgiam theoreticam ac practicam quaternis horis tradet.
- 2) Doctrinam vulnerum obligandorum binis horis docebit.
- 3) Cliniken chirurgicam sensis horis moderabitur.

C. E. HASSE, Dr.

- 1) Pathologiam ac therapiam specialem quinis horis docebit.
- 2) De morbis cutis et organorum urinae ternis horis disputabit.
- 3) Cliniken medicam septenis horis moderabitur.

E. ENGEL, Dr.

- 1) Anatomiam hominis novenis horis illustrabit.
- 2) Anatomiam microscopicam, adiectis perscrutationibus microscopicis, ternis horis docebit.
- 3) Propaediatricen pathologico-anatomicam, perscrutationes cadaverum addituras, binis horis exponet.
- 4) Commititones in funeribus secundis una cum H. Meyero quotidie exercebit.

2. Professorum extraordinariorum:

I. C. SPOENDLI, Dr.

- 1) Cliniken obstetriciam ternis horis moderabitur.
- 2) Exercitationes obstetricias phantomate adhibito quaternis horis instituet.

I. LOCHER-BALSER, Dr.

- 1) Partem alteram pharmacologieae specialis, medicamenta praecipua demonstrans et artem formulas medicas rite scribendi adiectis exercitationibus praticis senis horis tradet.
- 2) De gravissimis oculorum morbis binis horis disseret.
- 3) Policlinicen ternis horis moderabitur.

M. HODES, Dr.

- 1) Medicinam forensem quaternis horis docebit.
- 2) Disciplinam publicam de rebus medicis tribus horis illustrabit.
- 3) De morbis cerebri endemicis atque epidemicis singulis horis disseret.

3. *Privatum decentium:*

H. GIESKER, Dr.

- 1) Artem oculis auribusque medendi quaternis horis tradet.
- 2) Chirurgiam universam quaternis horis docebit.
- 3) Medicinam forensem quaternis horis illustrabit.

H. MEYER, Dr., Prosector.

- 1) Osteologiam et syndesmologiam ternis horis tradet.
- 2) Repetitorium anatomicum instituet.

IV. **Ordinis Philosophorum.**

Decanus: I. L. RAABE, Dr.

1. *Professorum ordinariorum:*

L. OKEN, Dr.

- 1) Historiae naturalis partem priorem, Pestelii libro usurus, senis horis enarrabit.
- 2) Philosophiam naturalem, suo libro adhibito, totidem horis docebit.

E. BOBRICK, Dr.

- 1) Psychologiam quaternis horis tradet.
- 2) Philosophiae historiam ab initio medii aevi usque ad recentissimam actatem quaternis horis enarrabit.
- 3) Philosophiam religionis quaternis horis exponet.

Th. MITTLER, Dr.

- 1) Historiam medii aevi quinis horis enarrabit.
- 2) Certaminum medio aeo imperium inter et sacerdotium agitatorum historiam binis horis tradet.
- 3) Historiam civitatum Europaearum excepta Germania quinis horis narrabit.

A. MÜLLER, Dr.

- 1) Mathematicae historiam a seculo inde XVI. usque ad nostra tempora ternis horis tradet.
- 2) Solutionem algebraicam aequationum quinti et sexti gradus ternis horis explanabit.
- 3) Mechanicen quaternis horis docebit, operam datus ut ostendat, qua ratione ad unum quotidianum transferatur.
- 4) Astronomiam omnium intellectui accommodatam binis horis tradet.

I. I. HOTTINGER, Dr.

- 1) Recentissimam Helvetiorum historiam inde ab anno 1820 usque ad haec tempora ternis horis enarrabit.
- 2) Historiam Turicensem usque ad sacrorum instaurationem binis horis tradet.

I. C. LOEWIG, Dr.

- 1) Chemiam experimentalem organicam senis horis docebit.
- 2) Chemiam medicam quaternis horis tradet.
- 3) Exercitationes practicas in laboratorio chemico quinis denis horis moderabitur.
- 4) Examinatorium de chemia anorganica singulis horis instituet.

2. Professorum extraordinariorum :

I. C. ORELLI, Dr.

- 1) Taciti Historiarum Lib. I. et II. ternis horis et
- 2) Augustini Confessiones binis horis interpretabitur.

I. G. BAITER, Dr.

- 1) Demosthenis orationem de corona ternis horis explicabit.
- 2) Repetitorium harum scholarum binis horis instituet.

H. R. SCHINZ, Dr.

- 1) Zoologiam universam quaternis horis docebit.
- 2) Zoologiam vertebratorum totidem horis tradet.

O. HEER, Dr.

- 1) Botanicen universam quaternis horis illustrabit.
- 2) De insectis antediluvianis singulis horis disputabit.

A. MOUSSON, Dr.

Physicen experimentalem quinque horis docebit.

I. L. RAABE, Dr.

- 1) De integratione aequationum differentialium binis horis disseret.
- 2) Quomodo calculus differentialis atque integralis ad geometriam transferatur, binis horis demonstrabit.
- 3) Exercitationes ad calculum differentiale ad integralem spectantes binis horis moderabitur.

3. Privatum docentium:

S. VOEGELIN, V. D. M.

- 1) Aristophanis Ranas binis horis :
- 2) Pindarum totidem horis :
- 3) Aeschyli Septem adversus Thebas binis itidem horis interpretabitur.

H. VOEGELI, Dr.

Historiam gravissimorum foederum publicorum, quae ab Helvetiis cum aliis gentibus iacta sunt binis horis tradet.

A. ESCHER VON DER LINTE, Dr.

Geologiam docebit.

E. SCHWEIZER, Dr.

- 1) Chemiam oeconomiam binis horis :
- 2) Mineralogiam chemicam totidem horis tradet.

H. SCHWEIZER.

Grammaticae graecae, latinae ac germanicae comparationem ternis horis instituet.

F. EICHELBERG.

Oryctognosin quaternis horis docebit.

C. NAEGELI, Dr.

- 1) Physiogiam plantarum ternis horis explanabit.
- 2) Cryptogamiam ternis horis tradet.

I. FREI, Dr.

- 1) Historiam tragoediae Graecae binis horis tradet.
- 2) Aeschyli Agamemnonem binis horis interpretabitur.
- 3) Exercitationes philologas binis horis instituet.

F. GIDONI.

- 1) Historiam poëseos Italicae sermone Italicu binis horis:
- 2) Historiam recentiorum temporum inde ab eo tempore quo Carolus V. imperium est adeptus, usque ad annum 1789. sermone Francogallico binis horis enarrabit.

Iis qui linguas recentiores ut gallicam, italicam, anglicam discere cupierint
haud deerunt praeceptores.

Artes docebunt: rudibus batuendi I. G. LUDWIG; equitandi C. SCHNABEL et
I. C. OST; delineandi C. A. MÜLLER. Musices artes discendi ampla est opportunitas.

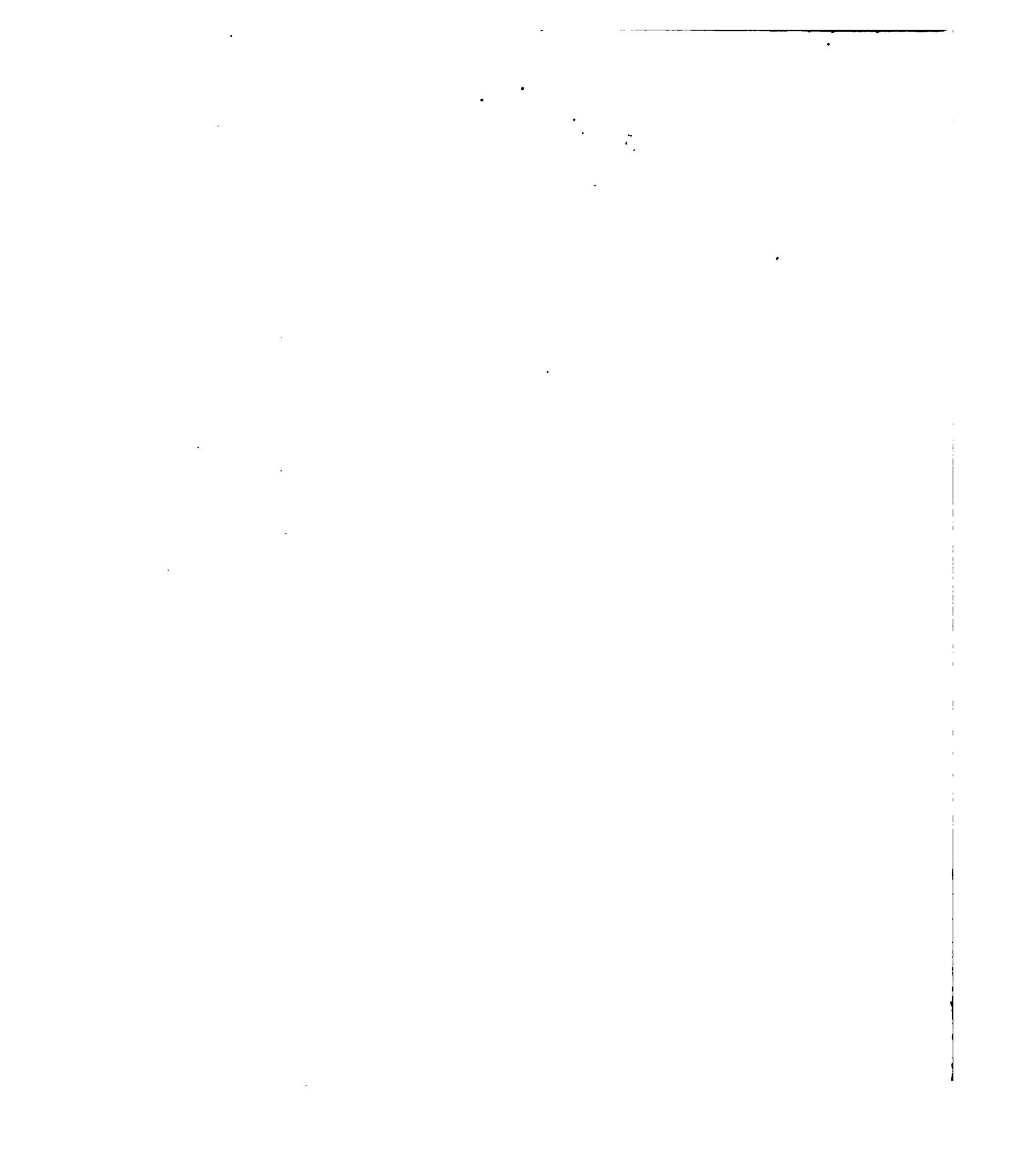

Publica docendi discendique subsidia.

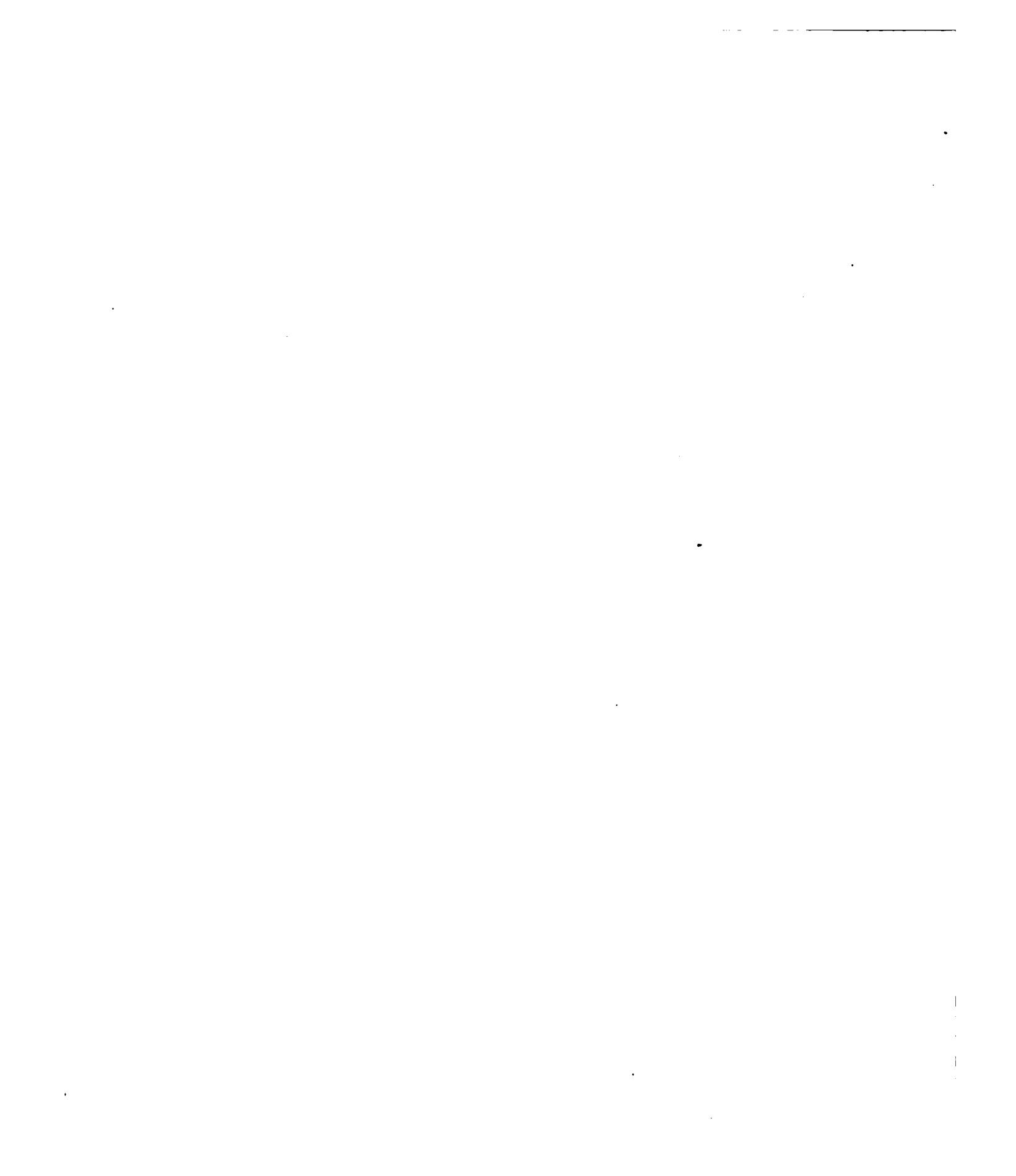
Instituto medico-clinico praeest C. E. HASSE; chirurgico-clinico H. LOCHER-ZWINGLI; maiocomio I. C. SPOENGLI; clinico-ambulatorio I. LOCHER-BALBER; museo anatomico E. ENGEL, laboratorio chemico I. C. LOEWIG. Praesto est apparatus instrumentorum ad physicam et mineralogiam pertinentium et museum zoologicum; neque deest hortus botanicus.

Bibliotheca reipublicae Turicensis, bibliotheca civium Turicensium, bibliotheca naturae scrutatorum, bibliotheca societatis medicorum, bibliotheca societatis iure-consultorum publicis usibus ita patent, ut singularum leges atque instituta concedunt.

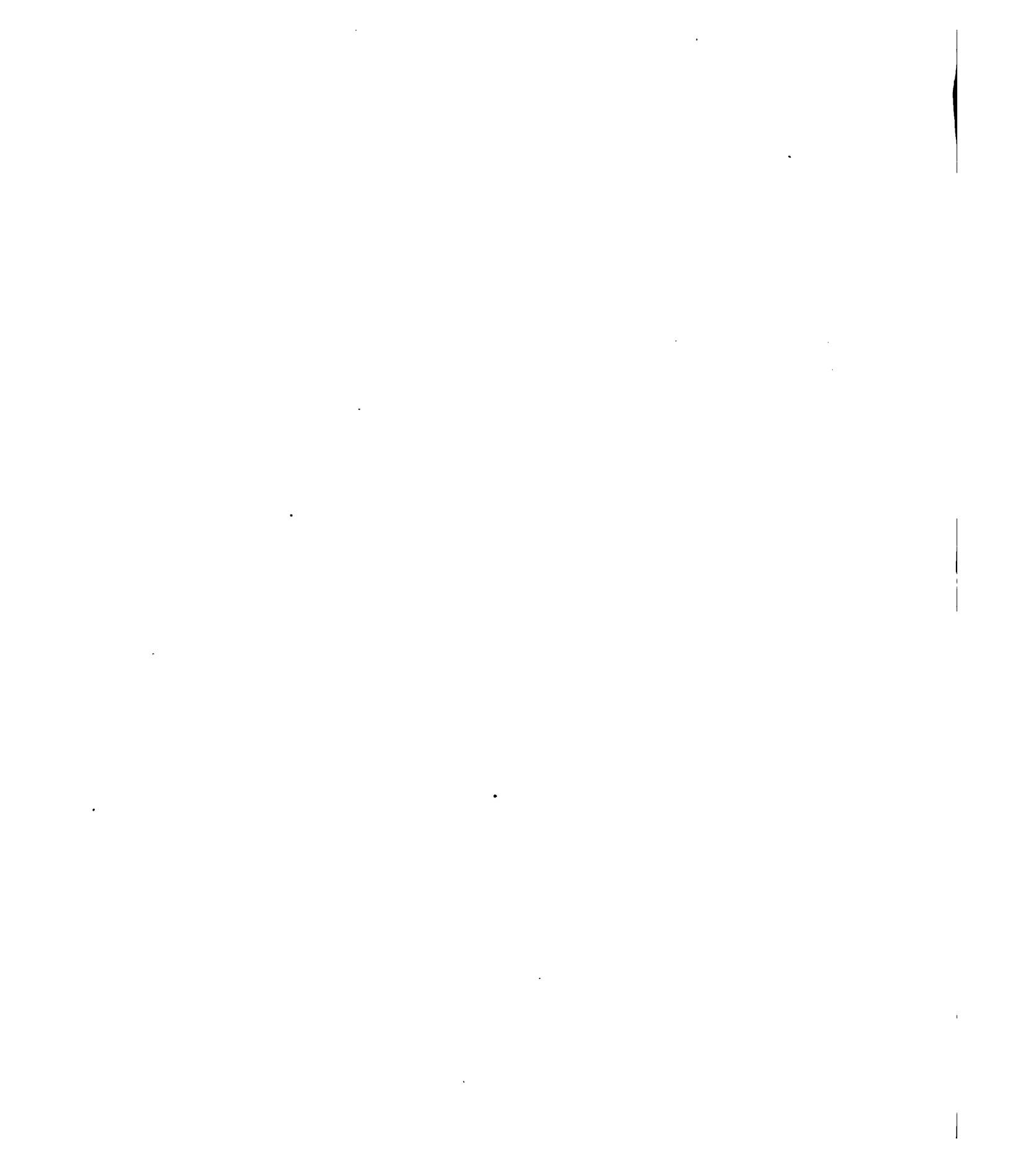

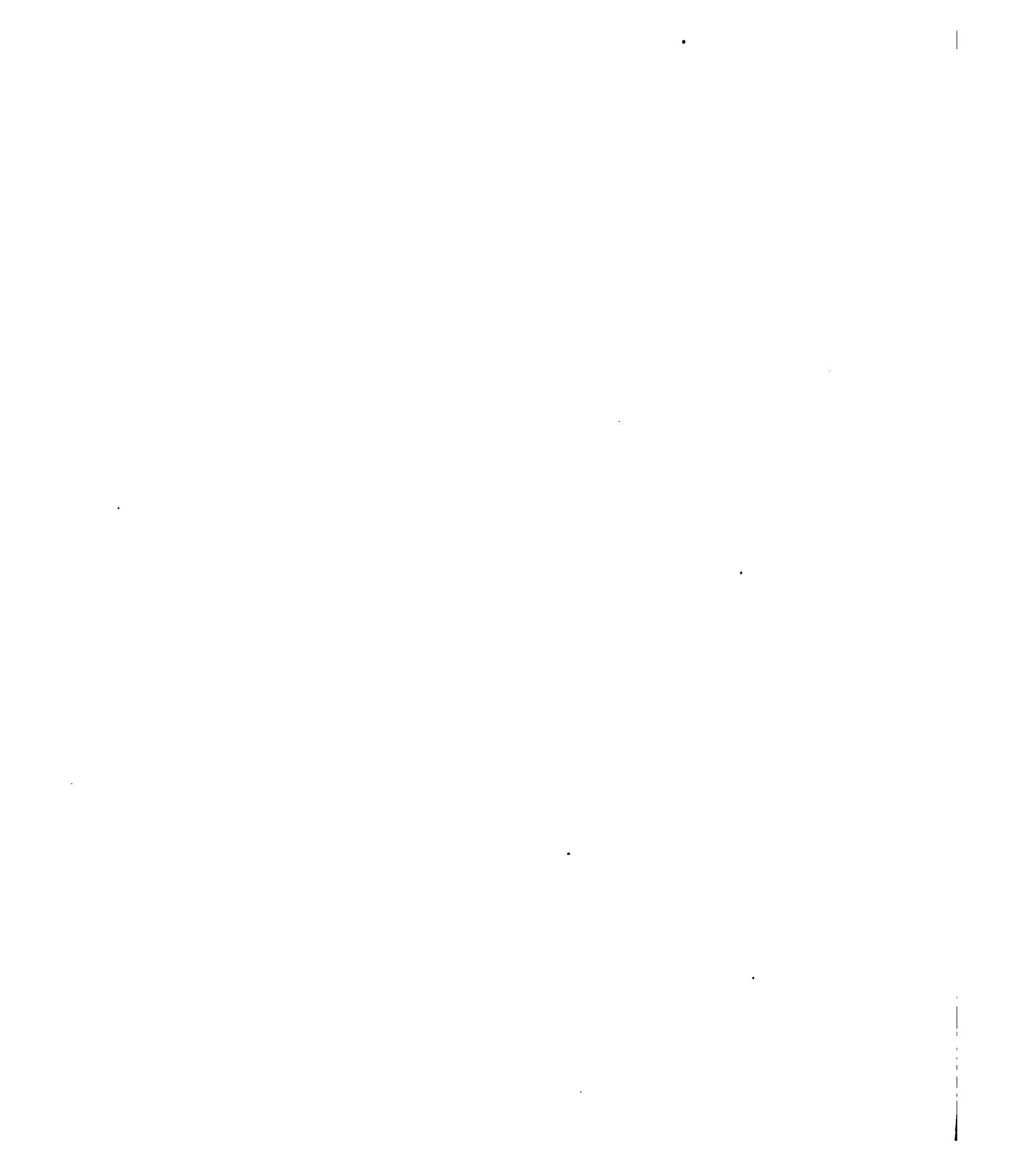

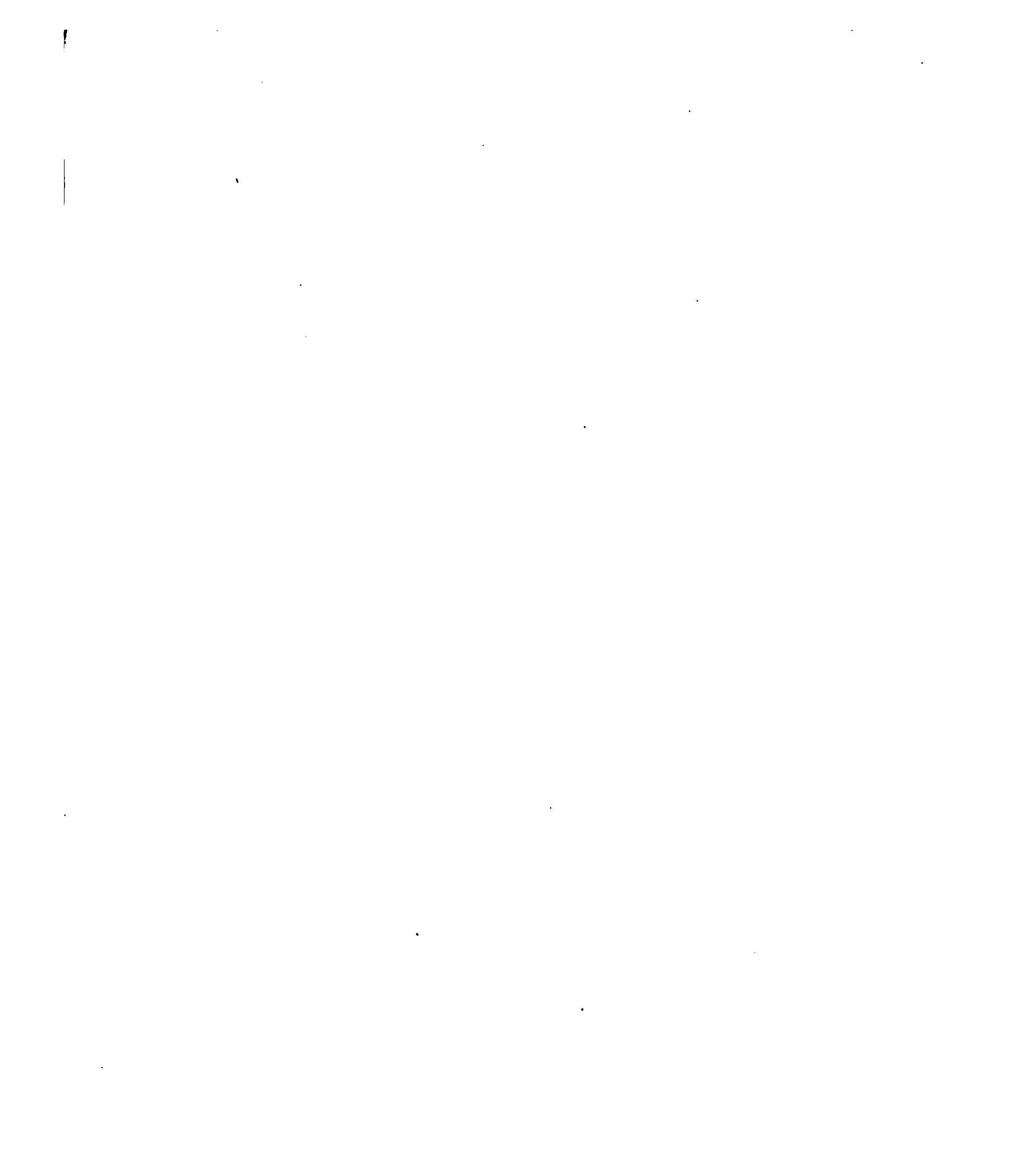

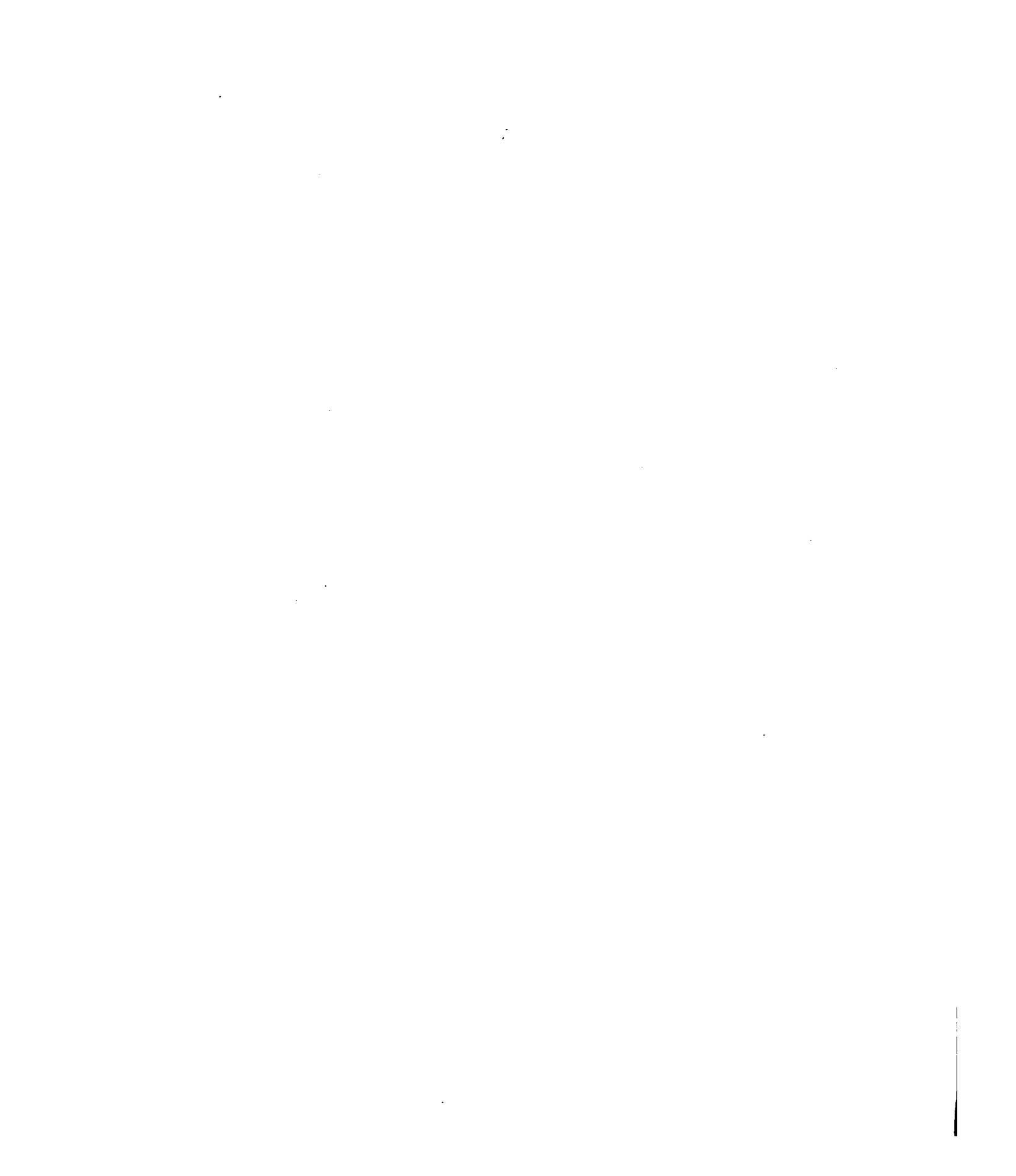

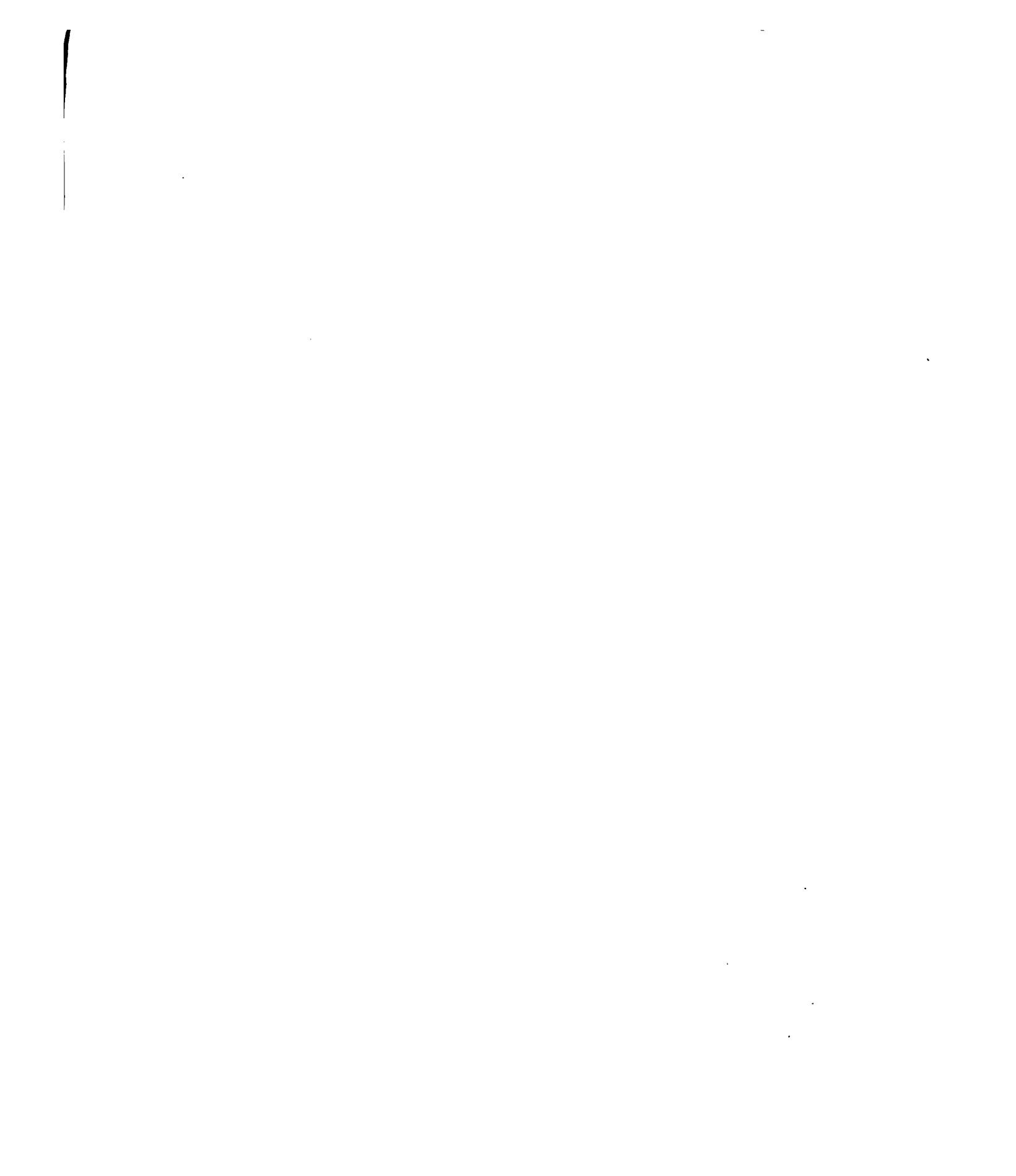

1

